

БИБЛИОТЕКА
СРПСКЕ ПРАВ. ВЕЛ. ГИМНАЗИЈЕ
НОВИ САД

2679-2686

203533

писмо. Овај помисли, то је добро, састану се на ближе, и млади Шумарски покаже своју цедуљу. Француз је прочита и рекне: „Ја сам ађутан код принца, познајем добро вашег мајора Фримонта, ми смо земљаци из Елсаса — ја идем с вама к њему“, и тако касајући дођу на прве страже код херболцајмског гробља, али тамо на цести (друму) стоји мајор Фримонт са капралом Радичевићем и 16 катана. Француз поклони се и почне с Фримонтом француски говорити. Мајор му да нека питања, на које му онај одговори, из којег Фримонт искуси, да он није Кондеац но прави Француз. (Треба знати, да су Кондејци амо избегнути Французи, који у оделу окром речене кокарде друге разлике имали нису.) Таки потргне Фримонт сабљу и заповеди да махом с коња сиђе, на које га катане опколе, свежу и одведу, где је онај исти дан у нашем стану као увода стрељан био. Шумарском пак рекне мајор, ти си оштру каштигу заслужио, што ниси по мојој заповести писмо оном однео и у руке дао, како што сам ти заповедио. Твоје младости и досадашњег доброг владања ради поштедићу те. Ево ти опет ове цедуље, трчи опет натраг и предај писмо принцу у руке, аколи би у путу ухваћен био, то да имаш одма ту цедуљу уништити. Шумарски оде, ухвати га мрак у шуми, наиђе на шумарову кућу, замоли шумара да га изведе, које овај њемац радо учини, проведе га тајним путем кроз шуму, за којом су ватре принца Кондеа у стану гореле, гди дође цедуљу предаде и одма се с њима к Херболцајму крене.

2682

388

ОБРАЗИНЕ

У

ДНЕВНИКУ И НАПРЕДКУ.

НАПИСАО

ДАН. МЕДАКОВИЋ,

ОСНОВАТЕЉ И ЕДНОГА И ДРУГОГА ТОГА ЛИСТА.

Срб.
Вел. гимназија
у Нов. Саду.

У НОВОМЕ САДУ

ПЕЧАТЊА ИГЊТА ФУКСА

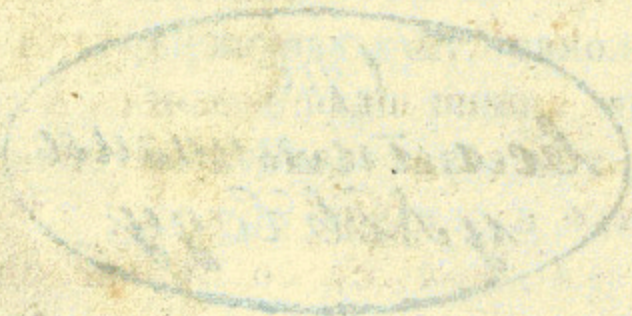
1864.

Наука ваша кои намъ е конаць?
 Мудримъ, вѣштимъ, нравнымъ бити;
 Знай, гдѣ се браћа боре, ту е туѣимъ
 Радость, подсмѣй и користь. —
 У дому гдѣ е миръ, врагъ внѣшній бѣжи.

Крикъ Сербског' рода звѣзде домаша већ
 Противу злобе, зависти, неслоге!

Мушицки.

I.

Ѓдва еданпут, послѣ дуговремене претнѣ, дођосмо до посла некога изванреднога, до скиданя образине са неки јавни радника наши. Дневник, кои е то одавно претио, започео е неки дан тай посао под насловом „Медаковићияде „и књижевни кесеџия“ — Я сам дакле на реду први зликовац у роду нашем, по суду ови витезова слободе, ови први капаситета и характера србеки.

Одавна нису урадили радници ови ништа тако паметно, као што им е посао тай, кога су се сад латили. Ако се ико на то откривавѣ ларва или образина мргодио, ние имао право. Ствар е по себи истина ружна, гадна, непријатна, али вѣрујте да е добра. Нема сумнѣ, да она неће бити од користи. Бар я сам свакад мислио и више пута говорио, да е то нужно зло, и да се то код нас мора радити.

Треба, треба народу открити и познати нѣгове јавне раднике. Другачие највећи изроди, неваљалци, ниткови и издаице, не само да се успоређую са поштеним и честитим людима, него обично оће да покажу, како су они највећи и у знаню, и у срцу, и у вољи, и да нико други род свой не любви, да нико за срећу наши люди, кои од сада путем штампнѣгову нити мари, нити оће, нити може да се стара и да ради онако, као они.

Са скиданѣм образина свѣт ће раднике свое угледати онакове, какови су ови заиста.

Познато ми е, да има у народу нашем много люди, којима е неугодна свака препирка по новинама. Ако сви ови помисле и размисле, да су и новине пусто масло, у којима се да нас може говорити све што се год оће и против кога се оће, — осим само против домаћи власти и домаће владе, — онда ће признати и увидити, да се без такови препирания неможе проћи. Препирке су уобште нуждне и користне. А што оне пређу мѣру и границу, што се у њи увлачи непоштенѣ, што су оне неуглађене или безобразне, то ние ништа друго него знак неизображеня и непоштена. А и то се другим путем сазнати и на јавност изнети неби могло, него опет само тако јавном препирком.

Они, кои су се гадили од препирке уобште, нису дакле никако и мали право. Начин само може се опсуђивати, ер се по начину мѣри и изображенѣ, кое се по јавним радницима преноси и на народ. Међутим и тай начин, колико срамоти нашу јавну радню, опет ће имати вальда бар ту послѣдицу добру, да га публика позна, а навластито да га познаю они који од сада путем штампнѣгову нити мари, нити оће, нити може да се стара и да ради онако, као они.

У прошлой години, чим сам лист

наново издавати почео, почело се у тај зна врло добро, да он никоме не Дневнику одма ударати на мене на прашта на свѣту, — што љу касније различне непоштене начине. Ј сам доказати, — а камо ли би опростио љутао пуни еданајст мѣсеци. У мѣсто мени, кои сам се усудио планове вѣда одговарам на подла и гадна нагове кварити, у главну нѣгову власт паданя, написао сам неколико рѣчи бркати се.

о позиву и достојанству штампе уобште, и о томе, да се препирка може у новинама водити без уплетаня лични, без грдна и потвараня, него тако, како пристои изображеним људима и јвним радницима.

Мои противници нехтѣше се на то осврнути. Г. Милетић, садашњи властник Дневника, изазивао ме е на одговоре неке у политичним нашим одношаима. Запиткивао ме е то са жестином, са вређанѣм. Ствари ради ушао сам у то без жестине, и без уплетаня личности, без вређаня. Истом онда, кад ме се никако ние хтѣо канути; онда, кад е и у те одговоре, сам под именом своим, ушлео не уврѣде; кад е стао претити са откриванѣм или скиданѣм ларва, рекао сам му неколико, врло мало, опори и стина, и позвао сам што се тиче мене, да скида ларву. Додао сам, да сам и увѣран, како е то нужно.

Г. Милетић то ние онда учинио. Он ће знати зашто; а ја би рекао ни зашто друго него зато, што ние мао готовога материяла, ма да ме познае као и ја нѣга. За цѣло се о томе мучио, али му е била мука бадава. Сеенас е обећао, да ће дати образине и мени и другима, али све до сада рѣч своју ние одржао.

Ако ко мисли, да би он ту одржао без новог повода, без нове неволѣ, вара се јако. Ко познае г. М., била свакад и остала и сада, жести-

Ко е Напредак читао од почетка марта ове године пак до сада, томе не треба казивати тај нови повод распре између Дневника и Напредка, или управ реѣи између г. М. и мене. Он се сложио са неколико незадовољника бѣоградски, кои и са познатим србским непријатељима мутивластима тамо опет министре, да прописуе законе влади србској или да обара и мѣня, а мене бѣс нанесе, да доказуем, како е та тежня безобразна и несмислена. Како би ко смѣо нѣму кварити посао, кад е он безгрѣшан, кад он едина зна шта валя, кад ние ничији посао уплетати нѣгов и нѣгови другога?

Исто тако читаоци Напредка видили су повод, што се почеше скидати образине. Зато, што сам се ја усудио обарати нѣнова нападаня на владу србску; зато, што рекох, да то могу радити у овоме времену са малоумници, или непријатељи србскога народа, стадоше викати, да е влада србска подкупила, као да е подкупљиванѣ нужно за обрану србске владе, а као да ние нужно подкупљиванѣ за нападанѣ на владу србску.

Нема ваљда веће небриге него

ти се такође, кад ми ко оће да о-лѣ е еданпут скинути коме образину, чепа или окаља мое поштенѣ. Са то-него служити се подлим и курванѣ-га позивах свое противнике и по тре-ским начином, измишљавајући и кую-ћи и по четврти пут, да ми то до-ћи дописе, којима се на кога нева-кажу, како сам ма кад и ма од кога лялства каква товаре и потвараю. Онай подкуплѣн. Кад то не учинише — образ, који е чист, неће сви цигани, ер учинити не могоше, — потегоше што их год има, моћи оцрнити; а они дописе измишљавати и ковати, онај образ, који е прн, неће опрати којима ми порок тај опет курванѣски ни Сава ни Дунав, ма то били образи подметаше. То ми даде повода на-и они люди, који се првим снагама и писати чланак онај „Разбойништво.“ характерима србским сами назваше. И Лаж она о телеграфисању србскога онај образ, који е кадар учинити ед-кнеза уредништву Дневника даде ми но невалялство, кадар е учинити и не-повода написати чланак онај „огле-валялство и зло свако; а онај опет, дало,“ а послѣднѣ лажи из матичи-који га ние учинио до сада, неће га не скупштине дадоше ми повода на-лако учинити ни од сада.

писати онај чланак послѣднѣи „нове Кроз сво оно дуго време мое пре-јвне лажи,“ у коме их паки и паки ђашнѣ раднѣ нисам я имао против-позвах, да престану претити, него да ника само у бившим оновременим вла-почну еданпут образине скидати, да стима, него сам их имао у свима но-свѣт наш већ еданпут позна свое яв-винарима нашим и онога времена. Сви-не раднике. И ако су у овим члан-ма е било криво, што свѣт наш но-цима биле рѣчи опоре, биле су заи-вине мое више држаше и воляше него ста и истините, и имале су велико-све нѣнове, те ме сбог тога више пута га повода. Докле да се три нева-завадаше. Нека ми ико покаже, да сам лялство онаково, каквومه нема пара са нѣима пристаю у расиру или пре-ни код нас ни код други народа? пирку какву! Никад ни са словцем

Нису дакле мои противници у тај едним. И то нѣима криво бияше, као немно посао сад угазили сасвим из год што е било криво властницима бѣсвила, као што су угазили у по-у Темишвару, што сам се нѣима и слове друге. Затрчали су се, те су нѣиовим пословима чинио невѣшт. Сва дали рѣч, да ће скидати образине, а сам заеданя мои завидљиваца пре-я их морадо на то опоминяти, да би зирао, и тако кроз све време пре-нас свѣт наш еданпут познао. Увѣ-ђашнѣ раднѣ мое сачувао сам досто-ран сам, да то нису урадили од свое янство штампе и явне раднѣ, нити е чисте волѣ, ер да су ту волю имали, у ономе времену било покора овако-они неби претили пак тако дуго ђу-ви, као што их у ово садашнѣ вре-тали. Нѣи е пужда на то натѣрала, ме еднако бива.

у кою су нужду сами упали. Я им Али оно су били люди други, и бар то не само не замѣравам, него била су и времена друга. Они люди им то уписуем у едну од најлѣпши показиваше да ми завиде, али непо-нѣиови врлина. На сваки начин бо-тврѣиваше, да су они прве и едине

главе србске, да су прве снаге, пр-людима: появише се сада неки ю-ви характери, да могу све урадити наци, кои хтѣдоше да одржаваю мегдан што им год на ум падне. Времена без мегдана; кои оѣе да дрмаю са сама нису допуштала обманьивати народом; да рукую нѣговом среѣом свѣт, као што данашнѣ време то до-по своіой вољи и своіой користи; пушта. Мени су забраньивали реѣи кои стадоше препоручивати, лагати и єдну рѣч болю за Црногор-и сплетке правити єдан за другога; це или за Русе, и сбог тога ми кои хтѣдоше да заузму сва явна мѣста; лист обуставляше, и сбог тога ме кои мислише да обараю люде други гонише. Закони за личне уврѣде били мишлѣвья као купус и рену; кои хтѣ-су много строжи и подпунни. доше да господаре не само над о-

И време ово, и люди ови, сасвим вим него и над овим нашим народом су други. У времену овоме, као што са оне стране Дунава и Саве. Доче-сви видимо, можеш лаяти овамо на наше се новина да и сами незнаю овой страни ако оѣеш и на звѣзде. како, те заиста мислише, да имаю Само у власти и владу ние слобод-веѣ сву и највеѣу власт у своим ша-но дирати. Све што є наше, или што кама тако, да є веѣ пословица по-є нама ближе, можеш грдити и ру-стала, како су они највеѣа сила у жити колико ти є год воля. Са на-нашем народу а шеста сила у Ев-родом данас можеш ашиковати скоро ропи.

коликo ти є драго. Можеш га и об- У томе времену олуїноме паде ми маньивати, и мозак му завртати; мо-на ум, да се и я латим старога сво-жеш га и као слѣпо оруѣе на свою га посла явнога. Баш то чудо, кое корист или инат употреблявати; мо-се онда радило, дало ми є томе ве-жеш и ниткове препоручивати наро-ликог повода. Намѣра моя ние била ду као прва свѣтлила, као светце, а никаква друга, него да и я у томе можеш за неколико форинти грдити чудноме времену рекнем народу по најчеститие люде колико ти год ср-кою рѣч, како знам и шта знам, сва-це иште. Време є ово и то са собом кад оставляюѣи свѣту нашем, да пре-донело, да є влада показивала се скло-суѣує мое мисли, и никад непотвр-нѣна обзирати се на волю народа, те ѣуюѣи, да є оно најмудрие и најко-тим бияше изгледа, да ѣе народ мо-ристние што я мислим и кажем. На ѣи бити ковач свое среѣе; време є лица те власти, што су била у Днев-то донело, да народ у овим нашим нику, нисам никако ударао, него сам краєвима бираше сам свое чиновни-само о стварима говорио.

ке, и мислило се, да ѣе моѣи бира- Али властницима овима мое рѣ-ши и полишичнога поглавицу. — чи и мое мисли нису биле по ѣуди. Велика, врло велика є разлика у вре- Они су на мене одма ѣипати почели, мену бившем и садашнѣм како за чим сам се на явноме пољу появио. наше овдѣшнѣ послове тако и за по- — Ко є тай, кои оѣе да нѣима квари слова браѣе наше на оной страни. посао? Долѣ са нѣим! он мора у-

Тако є исто велика разлика и у мукнути, єр ми неѣемо да дѣлимо

ту власт са никим. Ми смо само гла- до. Еданаест мѣсеци трпио сам нѣ- сила, ми смо само главе народа. О- ова опаданя, нападаня и потвараня. И но, што ми оѣмо, то бити мора. Ко кад они од тога заната одступити не- е Србин, нека удара на тога нашега хтѣдоше, кад грдню за грдњом, по- новога противника, кои се усудио у рок за короком, лаж за лажи, на ме посао мѣшати се, кои е само наша бацати непрестадоше, морао сам их властитост; ударайте браћо на На- јавно изобличавати, лажи нѣиове от- предак, ер то е противник наше сло- кривати, опаданя нѣиова побияти, — бодје народне зато, што е наш про- и морадо их опет позвати, да ски- тивник; он се дао подкупити од вла- даю образине, као што су то више де бечке, ер неће оно, што ми оѣ- пута обеѣали.

мо, и т. д. Говорише и мислише да- На овај начин дошли смо ми до лѣ: Ми смо народ; само ми смо при- тога, да су се образине код нас ски- ятели народни; ми само за нѣга ра- дати почеле. Читаоци ће видити, да дити знамо и волѣ имамо; ми само то ние тако гадно, гнуено и грозно, за народ страдамо; ми никакве жртве као што су гадна и грозна она под- за народ не жалимо; ми располаже- ла опаданя и потвараня. Я сам до- мо са многим баіонетима; ми смо са- био писама, којима се на то позивам.

мо кадри управљати народом и зас- И ту, при овоме скиданю обра- тупати га свуда; главне службе само зина, биће на сваки начин нови лажа су за нас, ер ми смо прве главе сѣрб- и опаданя, али то ће се све освѣт- ске, прве снаге сѣрске, први харак- лити и обяснити тако, да истина мо- тери сѣрбски; ми смо любимци на- ра лице свое указати свакоме разум- рода, а сви они, кои нас неслушаю, номе и зрѣломе Сѣрбину. Од мое стра- то су издаице, то су ваймѣнници, то не молим их на стрпљивѣ и на пажню.

су незналице, којима вѣровати не У идућим чланцима почећу саобщ- треба.

Ово е одпечатак тежнѣ и раднѣ ва глава, прва снага сѣрска, налази и ови властника. Томе би се јошт до- нађе под мојом ларвом, коју г. Милетић дати имало, да су они говорили, како сада у своме гласилу скида. И кад е нужно код нас завести шафот или тако читаоцима буде откривено мое вѣшала на повреко радити са про- лице, мој ће посао бити да откри- тивницима своима сѣрским онако, као ем и я нѣгово. Наши добри одно- што су француски крволоци при шаи од више година, и среѣа нашега кенцу прошлога вѣка радили. Я то народа то иште. Види ѣете, да ће нећу само рећи пак одма утеѣи, не- одтуда бити користи по обшту го ћу то и доказати, што сам рекао. ствар.

Ако се коме учини, да ови докази нису довољни, я сам готов и на дру- ге и на саме најстрожие — судске.

Што сам я дошао у сукоб са так- кви ограда и заметаня трагова, мо- вим људима, ние дакле никакво чу- рам овдѣ упознати читаоце са јуна-

II.

цима, кои су се у мегдан овај у-четири руке раде сада на Дневнику. пустили, кои су давно претили а са-Онај, што се јошт и сада подишеу да почели скидати те образине. као властник и издавач, нити е

За сада е глава Дневника, која више властник, нити е икада и био у-разполаже у томе листу и са умном редник, него е одавно опремлѣн у и са материјалном снагом, г. др. Све-глумце. Тамо он, странствуюћи са тозар Милетић. Помоћник му е мом-дружинном, може приврѣдити Дневни-че едно, за кое сам од више люди ку више, проповѣдајући чудеса снага слушао да е безобразно. Од мое стра-поменути, него што би приврѣдио не ближе га непознаем. Само е рекло овдѣ, радећи сам на листу томе не-лане, да е било ђаче, кад сам я у сретноме.

новинама радио. При свему томе у Ово су дакле главе и снаге код политици е тако сазрело, како ние Дневника. Чета та ние већа, као што јошт нико на свѣту, ер оно залаже е то разглашавано, да би се свѣт и главу своју за ову или ону ствар у люди од нѣ плашили. Они други сту-политици, а тога јошт ние било и бови, кои су са дебелим словима свѣ-нема и данас у свѣту, кои би гла-ту указивани, нема тамо. Ово су дак-вом јмчио за изход какав у полити-ле едини стубови среће наше, ово ци. Чуо сам га еданпут, гдѣ примѣ-су оне проглашене силне снаге и при-ти своје господару: „али то би нам познати први характери ербеки. Са Мађари замѣрили.“ Видимо га да но-њима, или, као што сам казао, само си надраге на гайтане у свѣтлуца-са г. Милетићем, имам я посла, и он юћим чизмама, а шкрљак мађарски га има самном.

са зеленом ройтом. И то е онај, што е изнео ону лаж, да е кнез ербеки телеграфисао нѣму или нѣговоме у-

редништву, у коме е управ он душа. Као што е сво појав изванредни, коме вальда ние лако наћи пара у

Са таком врстом люди мени не би-свѣту, пало ми е на ум, да би до-ва ватати се у коштац, ер е моя не-бро и користно било, да читаоци и прилика. Г. Милетић властник е са-Напредка и Дневника чују сви, шта се да Дневнику. Он управ има самном на коме од нас двоице под образином посла и я са њиме. И све оно, што нађе.

у Дневнику изађе, било то под коим То би се постигло, кад би са-му драго именов или без имена, я обштавао од рѣчи до рѣчи я оно, морам узимати и узимлѣм као нѣгов што мой скидало за мене, а он оно, посао. Надам се, да се он тога неће што я за нѣга рекнем.

одрицати. Иначе би значило, да оће Ако би он на овај посве умѣст-и зло какво да уради пак да се за ни предлог пристао, готов сам и я кога сакрие и заклони. одма то учинити.

Нови Сад ние велико мѣсто. Сви Од своје стране на сваки начин се више или манѣ знамо. И по томе, све љу главније у изводу своим чи-што се овдѣ зна, те двѣ главе и те таоцима саобштити и од сада далѣ

саобштавати, што год он за мене најмасније и најгрђе рекне. Непристане ли он на поменути предлог о узаймности, по свој прилици ја ћу се постарати, да читаоци Дневника чую и мое рѣчи. Међу њима има њи доста, кои су мене више година читали, пак већ тиме заслужују, да их се сѣтим.

IV.

Познато ми је, и могу се представити, да свако не мари читати овакове поборе. Сбог тога ја изванредни овај посао издавати у одвоеном листу. Ко не мари читати, тај и не мора. Али је, ја би бар рекао, сгрђшати сваки онај, који труда мало и на то не жртвује. Ако се ко ускае, ја крив.

Ово је бити нека накнада за оно, што небияше повода ове године јошт никако, да Напредак чешће изађе, као што је излазио лане

V.

Двадесети дан већ тече, како је мој скидало засукао рукаве и почео скидати ларву са мене. Као да ние јошт до сада посао тај свршио. Други људи скинули би до сада стотину образина.

Споменух ово само небог тога, што сам рад и ја своим читаоцима саобштити све оне грђе, пороке и поборе, које мој скидало под мојом ларвом нађе, и што би волио то уеданпут свршити него читаоцима дуже и више досађивати. Међутим пратићемо се; ја ја за њим узаступце од сада свакада. Да видимо ко је пре сустати.

Незнајући, кад је скидало моме испасти за руком, да посао тај племенити сврши по вољи, морам приступити томе послу и ја, пре него га он сасвим сврши. Чини ми се, да је то код мене брже ићи.

VI.

Као што је читаоци видети, мој скидало рече, да је нашао на мени грђхова и мана и доста, и велики, и грдни. Њему се учинило, да ние нужно ни са једним словом доказивати оно, што је најгрђе и најцрнѣ. Ништа друго ние доказивао осим мога извртанја у ономе, што је у последњој скупштини матичиној било, и осим мога знања и шарлатанства.

Из тога узрока морам објаснити ја оне ствари, које он објасњавао и доказивао ние. Он би вальда хтѣо да је пророк и оракул, и да му свако вѣрује што год он рекне, пак била то и највећа лаж, обмана и превара.

У овоме објасњавању већ ја се и ја дотакнути његове ларве. Ми се знамо одавно, нити је њему сакривено што је под мојом, нити мени што је под његовом ларвом. Мучити нам се ту много не треба. Но ја не ја само рећи пак утећи, као што он чини, него ја све оно и доказати, што кажем. А што таквим приликама јошт не споменуто остане, то ја споменути касније одвоено.

Код најболѣ вољѣ мое, да доведем у неки ред оно, што је мој скидало под ларвом до сада на мени нашао, ние ми то било могуће, него се морадох задовољити, да понавше у ономе реду та откривања

своим читаоцима саобштавам, у коме вољом други люди, кое су их у јав-
су она у Дневнику изишла.

VII. Лажна страдања за народ.

1. Мой скидало почео е тай свой народ разанию, но и други люди
посао са титранѣм. Не би рекао, да ругаѣ се њима, кад се размеђу са
му е било до титрања; но и од не- страдањѣм за народ.
волѣ се кои пут човѣк насмѣе.

А чим се он то титра? Са моим ето било, ер срца има свакојки. Али
„многогодишњѣм странствованѣм“ са то вели, и тако се са моим страда-
моим „мученѣм и страданѣм за на- нѣм титра онај човѣк, кои е и сам
родност и слободу србску.“ био понајвише свѣдок тога мога

То му се указа најпре под лар- страдања, а кои за себе у своме ли-
вом. Нека ми ко каже мѣсто, гдѣ ету прошле године рече: да су „о-
сам се я хвалио или са тим стран- ни“ страдали и жртве приносили за
ствованѣм, или са тим мученѣм и народ. И я тако исто знам како су
страданѣм, осим што сам при обяс- они пролазили, а знаю и други лю-
няваню неки нападаня скорашњѣ спод- ди. Я сам мога противника јошт ла-
менуо оно, што е дотични предмет не позивао, да каже, гдѣ су то и
захтѣвао? Никад и нигдѣ. А да сам по чему су „они“ сбог народа страда-
онако сустан, као што е мой скида- ли. Ние на то одговорио. Нека ка-
ло, неби ми то ни излазило из ус- же, ко зна, да су они што за народ
та, ер тога е код мене више било страдали Ни трага каквом страданю
заиста, него код свию наши радника код њѣ нема И они се на страданѣ
ове врсте. Нисам у Земуну 1849. свое позиваше, а они се са страда-
био ватворан два пута, нисам овдѣ нѣм други люди титраю! Већ ту по-
преметан и стално гонѣн био, нисам казасте, ако ништа друго, а оно да
од уређиваня листа одбиян и најпо- немате срца, као што га други лю-
слѣ одавдѣ селити се упућен, ни ди имаю.

сбог каквога мога злочинства лично- 2. Мой скидало нашао е под о-
га, него све е то, и остало што сам бразином мой празнословия и мои кит-
патио, било само сбог мое јавне рад- нясти фраза. Но ово вальда долази у
нѣ, коя е, код све свое умѣрености, шаралатанство, и кад на ово дође ред,
била неугодна онима, кои над нама онда љу о томе говорити простра-
господоваше. ние, да видимо и мое и ваше шар-

И мой скидало зна то све као и латанство.
я, он зна, да зато знаю многи наши У исто време нашао е под лар-
люди, и он се опет тиме титра са- вом, како сам „новине наново изда-
мо, а недоказуе, ни да сам се я вати почео.“ И ово е на сваки начин
тиме хвалио, нити да то ние исти мой главни и највећи грѣх, сбог ко-
на! Само звѣр каква у облику люд- га се ва мене нападало, и сбог че-
ском може се тако титрати са не- га се сада образине скидаю.

И ту мога скидала я разумѣм подпуно. Нѣму се било увртило у главу, да он сам самцит драма са судбом свега нашега народа по својој вољи; да му заврће памет како он оће; да ружи кога оће и да слави кога му е воля; да удеси тако, како ће он бити и дѣлом и словом прва глава у нашем народу. Средства се у тој тежњи нису бирала, као што ће читаоци далѣ видити. И кад сам я наново появио се, јуначка е крв у нѣму узаврила и узкипила да се ни о чему толико ние старао, бринуо, договарао и угађао, као о томе, како ће мене оборити и утаманити. Сваки му е корак на то био удешен. Али велика та снага ние јошт толико велика постала, да би то кадра била и извршити. И сбог тога су јди нѣгови већи, страсти нѣгове бурније.

3. Иза тога скидало мой нађе под образином и неке мое абсурдне рѣчи из мое Повѣстнице. Но као што то спада већ у шарлатанство, и као што он под тим насловом и о томе одвоено говори, оставићу то и я, док не дође ред на шарлатанство уобште. Кад он, прва глава у свему, ние то довео у ред и систему, морам я, у колико се може, у томе га замѣнити. Дѣте какво из пете шесте школе заиста би ту пасквилу у болји ред довело, него што то учини десна рука прве главе и снаге србске. Тамо ћемо се уедно разговарати и о „празнословию“ и о китњастим фразама, о начелима и безначелности, и уобште о свему, што знањ и незнанњ, и што вѣштину и шарлатанство означае.

VIII. Вараня и лаганя.

4. По томе, што е мой скидало дотле нашао, читаоци виде, да то ние јошт никакви пороци ни грѣси, кои ние свѣту нашем већ познати. Зла та ние била тайне никакве, него су била јвна дѣла.

Сад истом долазе *вараня* и *лаганя*, ови пороци грдни, од којих се и неизображени люди гаде, и треба да се гаде, а за кое може бити ние се знало до сада, ер су под мојом или чиом другом образином били сакривени.

Слушайте, какво е варанѣ и какву е лаж мой откривало под ларвом мојом нашао.

Он вели, „да е лаж, и да свѣт варам тиме, што броим Напредку шестнајсти течай.“

Нађе дакле и лажи и вараня. А да ние ту себе угледао? Мени се чини, да код мене у томе нема ни лажи ни вараня. Та знате и ви као што зна тако рећи и сав свѣт наш, да е Напредак тай клети постао и излегао се 1848 године. Немали од тада шестаест, и ние ли ово седамнаеста година? Прорачунајте добро, пак ћете видити да е толико.

Али ние толико излазио. — То нити е крив Напредак, нити сам я крив. Нѣга е сила обуставила била. Али сасвим ние отегнуо папке, на жалост вашу, него ето га опет живогга. Ту сам я, кои сам га основао, а ту е он. Како ви мислите да би му требало броити године? Зар тек сад наново? А оне прве године? И ви сте 1848 за народ радили, а како е Напредак ућутао, ућутали сте и ви

све до конца 1860, пак зато вам се ка прва снага србска? Или бар што опет брое те године ваше нерадеѣ. брое те године мое раднѣ а неброите

Али са Напредком стои другчие. године само ваше и тако кратке, и Я сам више Напредак него што сте тако мале, а тако забунѣне раднѣ? ви Дневник. И я сам кроз све то Но ви баш и у томе јошт по- време радио оно, што сам у Напред- другчие лажете и варате свѣт. Кад ку радити почео, осим предпослѣднѣ ви подписуете на Дневнику некога, три године. И то нисам радио под кои е до тога на непоштен начин туђом чиом заставом, као што ви и дошао, а коп *ниши издае, ниши у-* данас радите, него под својом влас- *реѣуе,* нелажете ли са тим свѣт и титом. Напредак е моя властита за- неваратели са тим и власти и законе? става; а кад бивше власти нетрпѣ- Тако ви тражите свакоме друго- ше развиену заставу Напредка, я сам ме, кои суети вашој не годи, длаке створио заставу другу, заставу Днев- у јету, и тако сте сретни, да тра- ника, под којом ви и данас ружите жеѣи пороке други люди, налазите и друге люде, и сав народ, и творца откривате пороке свое властите. Ми- те заставе, али највише вас самога. слите, да вам е слободно варати и

Ест, Напредак е прва застава мое лагати свѣт и другима те пороке то- јавне раднѣ, и од почетка те раднѣ варити, само да се на вами неби усудио сам се я броити му нѣгове го- открили. Ето вам плода те непоште-

дине. Да сте га утаманили сасвим, ве ваше тежнѣ. као што би сте били и учинили са- Кажите сад, ко е лажа и вара- мо да сте могли, онда би му се ра- лица: я или ви? Но кога я питам? чунало да е живио двѣ године. Ова- Та тай е безгрѣшан; он, кад му у ко, кад е, на пакост, опет ускренуо, рачун не иде, зна одрицати да е бѣ- у реду е да му се године брое од ло црно. Непитам дакле за то нѣга, нѣговога првога постанка и појава. него смишлѣне и поштене люде на- ше, и старе и младе, и кои су учи-

Тако бар я мислим. ли и кои нису учили. Да е други ко шли да и ту чеуркате! Но ево шта тако урадио и да тако ради, као што сте изчеуркали: ту ради мой противник, он би га

Гдѣ сте ви били кад се Дневник из- разапео; али кад он ради, онда е и легао и кад е постао? Есте ли га то, као и све остало, и слободно, и ви створили? Есте ли у нѣму радили поштено, и мудро, и научно, и ро- икада до конца 1860? Како ви мо- долюбиво. Несѣћа се, да су у лажи жете да му броите тринајсту годи- кратке поге.

ну нѣгове раднѣ? Како се непости- IX. *Подказиванѣ.* дисте радити под заставом, коју сам я, тако грѣшан, порочан и шарла- 5. Ако мой скидало вие нашао у тап основао, развио и под нѣом се- та четири пута ништа грѣшнога под дам година радио? Што не створи- ларвом коју са мене скида, вальда сте себи сами заставу, кад сте та- е нашао пети пут. Сад виче, да е

нашао, „како сам био у некаквој те, да сам подказивао гдѣ не треба свези са потентатима а особито са оне Русе, кои су мени долазили? Русиом“, и да сам „подказивао оне Русе, гдѣ не треба, кои су ми долазили.“

Дакле е најпослѣ нашао нешто што се под образинама тражи, а то е мое шурованѣ са силама, а особито са Русиом, и подказиванѣ или шпиунство.

Шурованѣ са потентатима не би био никакав грѣх, ја би бар рекао, само кад би ја био у тој снази и у томе положају. Познаем ја како сам мален и слаб зато, и нисам се тамо никад нашао. Ви сте за то рођени и спремљени. Ви на то теглите. Ја не прописуем законе и министре туђим владама, као што ви то покушавасте неколико пута.

Истина е цѣла, да су бивше власти биле тако малоумне, те су увртеле се биле у главу, да е код мене нека руска пропаганда. Они мислише, да се хришћани у Турској, Црногорци и Грци немогу заступати, и да се о Русији лънша рѣч рећи не може, ако човѣк није у каквој свези са руском владом. Те власти тражиле су то толико година, преметале су ми сбог тога сву кућу, пазише на сваку мою стопу, и тога не могуше наћи. Мой скидало то е нашао. Само незнам дали сад или много раније? Ако е раније, онда е непоштено, што то није јавио власти, ер то е издаја; ако е сад, онда ко ће му то вѣровати докле, док не докаже. На среду докаже, ако нежелите бити послѣдњи прости опадник и лажа!

Али како ће дати те доказе, кад одма затим и са тим у свези каже-

како се слаже ово са оним? Онако исто, као и она измишљена денеша кнеза србскога. Ја Русе да подказуем! ја био шпиун пређашњи власти!

Али да, мой скидало мисли, да е свѣт наш већ заборавио оно, што е пре неколико година било; мисли, да нико више незна, што сам ја сбог Руса патио. А баш да е свѣт на то и заборавио, он би, да е поштен човѣк, гледао да то докаже, што е рекао, ер нѣму може бити није то велика ствар, али другим људима ест. Он е служио власти темишварске, пак може бити имаће какве доказе одтуда. На среду са доказима, ер сте иначе само пакостна и неваљала бабетина.

Дотле се заборавља мой скидало, дотле се понижава та висока глава, дотле се по блату прости и необичне клевете ваљати милује тај први карактер србски! Имали ту и најманја искрица стида и срама?

Добро те вас рђа ваша нанесе, да то ланете. Бар имам повода овдѣ нешто споменути од те врлине у вас. Ви сте, као што видите, такве среће, да под ларвом, коју са мене скидате, само ваше пороке налазите.

Напредак прошле године није у Будиму превођен све дондѣ, док противник мой наново није тамо ишао, да са првим главама тамошњим угађа судбу земаља и народа. Од како е он тамо био, Напредак се преводи. Мени е казано, да е тај противник некога опоминяо на то, да е Напредак врло слободан. Имао сам о томе и писмо едно, кое сам покази-

вао обоици мои сурадника, кои су и данас живи, и кои то посвѣдочити могу и мораю. И ја томе нисам вѣровао, нисам то нигдѣ далѣ употребио. Сад, кад видим шта мой откривало безобзирно лаже и потвара, паде ми то на ум. А ово е таман мѣсто, да се то спомене.

Видите ли, куд вас страст ваша води? Како сте ви, прва и најмудрија глава наша, могли *мени* рећи да Русе подказуем онима, кои су ме сбог Руса највише гонили? Како сте смѣли, како сте могли то рећи *без повода*, без доказа? Како не видѣсте послѣдице тога? При свој свѣсти никада за цѣло, код све ваше страсти, не би сте то могли рећи, него рекосте да и сами незнасте шта сте рекли. По несрећи вашој бива то код вас чешће.

X. *Трговине и преваре.*

6. У томе петоме загледи под ларву мою скидало мой нашао е нешто, или болѣ да рекнем учинило му се, да е усмотрио нешто, што други свѣт наш ние знао. То едино свѣт незнаде, али и то е, као што е напред *доказано*, била само обсеѣна. Од некуда е скидало мой натрапао на наочаре бивши они овдашњи власти, ков е неко време и сам служио, а кое сад нико тако не грди као он. Но као што су те наочаре варале и нѣгове бивше господаре, тако су превариле и нѣга, те се тако люто и грдно осрамоти и пред самим собом, ер ето како е угледао сам свој порок а не мой.

При шестоме загледи опет ние нашао ништа ново, него старе скоторо свакоме познате ствари, а то е: „Трговина моя са доситиевим књигама, обећанѣ мое на споменик Доситију, и моя двокатница овдѣ у Новоме Саду.“

Мислите, да е казао што ближе о тој трговини? Боже сачувай! А зашто? Само зато, што ние имао шта казати. И други су люди трговали са тим књигама, пак што неби и ја? Могао е трговати и мой скидало, али он е био пошао за шареним вратником. Књиге су Доситеве биле по 30 фор. а ја сам их печатао и давао по 5 фор. Многи ми Срби рекоше да сам добро учинио, што сам то урадио. Ако е и то било коме скупо, ние морао узети. Вами као да сам их и бадава дао.

Да е ту било каквога непоштења, мой скидало за цѣло би одма то казао. Шта сте дакле зашинули? Зар зато, што сам ја одтуда нешто заслужио? Или зато, што имам двокатницу? Што незаслужите и ви или тим или другим књигама? Што и ви не стекнете двокатницу? А шта би сте ту јошт били рекли, да сте се свѣтили и оне много веће двокатнице у Београду? и онога, чим би јошт коју двокатницу подићи могао? Све сам то, на поштен начин, код народа свога заслужио, сбог чега сам му свакад и благодаран.

Што не заслужите и ви? Та и ваш занат шта е друго него трговина? Код вас нису тако опредѣљене цѣне као што су код мене свакад

биле, него сте их одређивали како преваре нѣгове ту, гдѣ он превару кад и како коме. Време е за вашу другоме подмеће? Читаоци су већ радню било много поспѣшние него видели, да е код мога откривала све за мою. Невољама онима нисте били могуће. А да е и то могуће, и да изложени, којима сам био изложен я. ту заиста нѣгове преваре има, а да Послѣдня шуша из вашеге заната у мое нема, ево доказа а не само „прав- томе поспѣшном вашем времену за- нословия“.

служила е бар одну кућу. А што ви нисте, я вам нисам крив. Скидало мой ту е мислио про- даю мов типографие. Он е *случайно*

7. Ево преваре друге, кою мой заборавио, да то ние пазар само за скидало нађе и огласи као превару печатню, него да е био пазар и за мою. Он повикну: „трговао е са књи- печатню, а у исто време и за но- гама и печатњама, и пазарио е са *вине*, и то те новине, у којима он тим тако, као да тай пазар изгледа данас ружи и друге и себе. *Случай-* на превару.“ *но* е заборавио, да су у пазару томе

Вальда ће ово седмо откриванѣ биле и те новине, и то као предмет бити истинито; вальда мой откривало веће цѣне, и то е заборавио зато, имаде час кои, у коме е при себи, и што су те исте новине сад нѣгова у коме ние слеп ни ѣорав. Да ви- властитост.

Прво виде читаоци одма, да мой воре. Я нетражим, да се мени вѣруе откривало ние најболѣ уздао се ни у безусловно као што то тражи мой очи ни у памет свою, кад е тай по- скидало. Мени е познато, да неваляла рок под моіом ларвом назрео, ер и дѣла и неваляле люде треба свѣту сам рече одма: *као да изгледа* на откривати, али ми е познато и то, превару; а не рече чисто, да е пре- да се то мора доказивати. Кад ски- вара заиста. дало мой несмѣде ући у то докази-

О доказима каквима, наравно, не- ванѣ, ући ѣу ево я. И што овдѣ ка- ма ни ту ни гласа ни трага, ни спо- кажем, то е познато многим людима, мена. Напротив по тим рѣчима као има зато свѣдока, и я сам, ако ко да и сам о томе сумня. узхтѣ, готов у свѣжо доба то све и

А я, я истом ясно и опредѣлѣ- на суду доказати, што ѣу овдѣ о но ево на то кажем, да ту *преваре* пазару томе преварноме рећи.

заиста има. И мой откривало, кад Ту скоро натѣраше ме мои под- му е то на очи дошло, сѣтио се и ли нападачи, да први пут кажем не- сам, да преваре заиста има, али се што обширние: како су ме бивше сѣтио и то, *да е шо превара нѣгова*, а власти еднако гониле; како су забра- не моя, те зато ню тако са сумнѣом спо- ниле уређиванѣ мога Дневника най- мену, те зато ню не доказуе. Да ту пре г. Ђ. Поповићу а послѣ и мени; има преваре мое, као што има нѣ- како су искале челяде за уредника, гове, било би ту доказа до грла. ков има нѣново повѣренѣ; како

А зар е могуће, да може бити сам им нашао то челяде у ономе,

кои се и сада као уредник Дневника нио, уступајући му послѣ исплате по-
лажно подписуе; и како су ме нај-вине сасвим; да ће учинити добро
послѣ, код свега тога, те власти поз-велико гимназии, уступајући јој по-
дравиле, да се могу селити у Бѣ-слѣ исплате типографию. А као што
оград или за време или сасвим. е печатња изискивала надгледанѣ, уз-

Такве поздраве ваљало е у оно ме се зато књижар Хинц а тај у-
време извршити, ер би могао иначе редник прими се, да књижара тога
куд на другу страну одвучен бити. надгледа и контролише. У најпле-
Али шта ћу са печатњом, шта ли менитиој вољи пристане г. епископ
са новинама? Купаца за такве есна-на тај предлог, узме од мене и пе-
пе нема овдѣ као по другим великим чатвю и новине за 15,000 фор, на-
мѣстима. Сбог тога сам морао одре-чини самном уговор, и даде новоме
дити и печатњи и новинама цѣну уреднику томе 500 а књижару то-
толику, колико сам неки година од ме, поред одкупа мога приманя, јошт
њи годишнѣга прихода имао. И то е 1000 фор. готови новаца. Све е то
тај мой пазар. Скидалу моме вальда чинио само зато, да тај уредник има
е противно, што сам и тако ту про-од чега живити и да послѣ исплате
шао, и што ми ние то сасвим про-он дође до новина а гимназия до ти-
пало онако, као што ми е половина пография.

типография 1849 овдѣ у Новом Саду По пропису постојавши уредба и
пропала. Нѣму би тад срце било на новине и кауција новинарска морала
мѣри, тад неби било преваре-нѣгове. се пренети на новог тога уредника.

Но то јошт нису докази, него ево То се учини. Ко би се надао пре-
их истом сад. вари од онога, коме е толико бла-

Кад е чуо овдашњи штампар Ф. годѣяние чинѣно и пре, и коме се
да продаем печатню и новине, и то тако изванредно благодѣяние и тада
по ону цѣну, по коју сам нју најпо-чишило. Но чим е тај уредник ви-
слѣ и дао, дошао е к мени, ма да дио новине и кауцию на своје име-
иначе ние никад долазио, и понуди ну, он окрене леђа сасвим и печат-
ми ту цѣну одма. Давао ми е сигур-њи, и г. епископу. Исто е тако ра-
не емце. У то време бавио се овдѣ дио и књижар.

г. др. Натошевић, кои е знао а у Печатња ова уобште има своју
главноме и видио врѣдност печатнѣ и заиста чудну историю. Врѣдно ће
новина. И како е био сав изглед, да бити нју свѣту нашем описати. Ако
новине и печатња за двѣ године ту то неучини ко други, учинићу ја. За
цѣну исплатити могу, предложи он сада само јошт ове доказе.

г. епископу Платону, да узме од ме-Послѣ неколико мѣсеци едва е
не и новине и печатню, подне се му г. епископу пошло за руком књижа-
тај обшти преглед, и представи, да ра тога приморати, да предае рачу-
ће тако учинити велико добро оно-не, а уредника да призна, како су
ме, што се и сада уредник Дневника новине епископове све дондѣ, док се
подписуе, и коме е и пре добра чи-новине и типография не одплате. Ту

е искао од уредника предрачуи од носило, да са таквом врети люди новина. И овај е поднео предрачуи, процес води, него пренесе кауцију својом руком, кои се и данас код новина на своје име, да бар то спасе епископа налази. По томе предрачу- се. Пренешена кауција на име епископу одбиена е трећина примљенога копа овет е јамчила и била у залоброја предплатника, стављени су сви ви за Дневник. Уредник тај и мой трошкови обилато, стављено е осим скидало били су се већ ближе у- тога на плаћу уредништва 2000 фор. дружили, и то им небијаше право, и опет е претицало чистотога прихода него начине тужбу кралѣв. намѣстништву, у којој протестују против на 3.500 фор.

Тога пута наново е остало при тога преноса, и траже, да кауција на томе, да новине и печатња остаю е- њима остане. Помогли се нису у то- пископске, док се неисплате, и да ме, али кауција та јамчи и данас за се епископу међутим приходи пре- Дневник. Ово ние никакво „празно- дају. Књижар е којекако рачуне од словие“ а ние ни „најкитнастие“, не- типографие давао, али уредника тога го е то другчи пазар него што сам од тога доба г. епископ ние више га я икада пазарио. Дотле су се ови никад ни видио, нити рачуна, нити отимачи обезобразили, да су вальда паре или новчића кога добио. Звао мислили и ту кауцију коначно при- га е више пута и ние му хтѣо до- своити.

ѣи. Мене е из Бѣограда навластито При свему томе, што сам се ов- позивао и са г. др. Н. томе уредни- дѣ јавно обвезао у свакоме случаю ку слао, да га опоменемо и да ра- све ово на суду доказати, имам јошт чун и приход предае, али овај ние едан доказ навести о тој превари. хтѣо о томе ништа више чути. И Почем сам се овамо из Бѣогра- тако отме новине без паре и дина- да вратио, више пута праведно и ра, али и без благослова. У томе га подпуно осповано жалио ми се г. е- е мой скидало свѣтовао и упућивао пископ и на ту отимачину новина, и вальда зато, што е видио, да му е на невољу, коју му манипулация ти- овај покоран, или што е видио, да типографие задае, те ме е опоминаю, он за новине ние, те е може бити да га ослободим те бѣде и да узмем јошт онда ишао на то, да те новине типографию натраг. Нисам се на то приевои, као што е то најпослѣ за- могао склонити сбог тога, што сам иста и учинио, опреивши онога не- се бојо да опет не дођу старе или благодарнога отимача у глумце. Ово њима равне нове власти, сбог коих е у исто време неко обясненѣ глав- би се лако наново селити морао. Кад нога повода подизаню сталнога по- сам новине опет издавати почео, опо- зоришта. мене ме г. епископ наново на то.

Јошт ѣу едно мало „междуме- Видеѣи, да е он, ни крив ни дужан, тие“ сломенути овде о томе пазару. у најплеменитијој намѣри и тежњи, — Кад е г. Епископ видио, да му у праву неприлику дошао, видеѣи да се новине тако отеше, ние му под- типография у ред не долази, најпо-

слъ се на то склоним. На позив пак, епископу, и то Дневник као два пу- да понуду поднесем, нашао сам се та веће врѣдности него типографию. опет я у невољи. Новине, кое су Гдѣ су вами свѣдоци, гдѣ ли уго- износили двѣ трећине врѣдности, би- вори, да сте за те новине дали новчиѣ ле су већ отете. Штампария е била кои? Нисте ли их преваром присво- слабо надгледана и кроз то времѣ или и отели, и без благослова дотич- употреблявана. Какву сам понуду знао нога до нѣи дошли?

учинити? Найпослѣ се рѣшим необ- зирати се на станѣ типографие и нѣ- ово мала ствар. Расудите мало о то- ну вредност него на цѣну ону. ме. Одтуда ће те скроз и скроз ви- по кою сам и новине и типографию дити и познати явне раднике свое, те дао, те поднесем г. епископу пис- наше прве главе, прве снаге, прве ха- мену понуду за типографию 10,000ф. рактере, кои тако лако свой порок дру- Но како е цѣна и новинама и типо- гима бездушно и безобзирно подмећу. графии била 15,000 фор. я сам у по- нуди мојој изявио, да ћу и за пра- вно име Дневника, ако се од нѣга одступи, дати 5000 фор., ма да мени не треба.

Ово е врло кратка али сасвим ис- тинита „история“ тога пазара, за кои образином, а он запинѣ наново за се не може рећи само, „да изгледа оне ствари, кое су такође већ поз- на превару“ него у коме заиста има нате нашем свету. Тако запинѣ на- преваре велике и необичне. За то има ново за мой програм и са намѣром писмена различни, има дотични беле- неком другом велю: „да сам у „крч- жака, има и сведока.

Сад да се питамо, я и мой ски- ти никаквог програма, и да ће иѣи дало, ко е у томе пазару поштение за вѣтром“, пак он то обяснява, да пазарио: или я, кои сам по погодби то значи: „увер бити уз оне, кои вла- и уговору продавао, и кои сам по- даю, плаћаю и господаре.“ слѣ четири године давао за типогра- му. Са тим е хтѣо казаги, да сам фию два пута више него што сам му. Са тим е хтѣо казаги, да сам ню уцѣнио при продаи, а за новине, и я у крчмама окукао као што е он. кое ми већ нису биле ни нашто, по- Под крчмом я бар разумѣм мѣсто ловину преѣашнѣ, у свему пак опет гдѣ се и кад се еде и *ице вино и ону исту цѣну, — или ви, кои сте пиво. И я идем на каву и билияр, до новина, кое су два пута више врѣ- кад се не пие ни вино ни пиво. Ни- диле и прецѣниѣне него типография, ко јошт ние мене видио празнити дошли тако без паре и динара?*

Сав свѣт зна, да сам я Дневник дале и бруке као што виђаю вас че- основао. Свѣдоци су живи, да сам сто. То е ваше огњиште, ту ви ю- и штампарию и Дневник продао г. наштва показуєте и мегдане дѣлите

XI. Програм и крчме.

9. Читаоци су већ до сада ви- дили, шта све мой противник ние измишлявао и ћаскао, да мене нару- жи. Кад неможе ништа да нађе под образином, а он запинѣ наново за се не може рећи само, „да изгледа оне ствари, кое су такође већ поз- на превару“ него у коме заиста има нате нашем свету. Тако запинѣ на- преваре велике и необичне. За то има ново за мой програм и са намѣром писмена различни, има дотични беле- жака, има и сведока.

Найпре ћу му рећи нешто за крч- ми. Са тим е хтѣо казаги, да сам му. Са тим е хтѣо казаги, да сам и я у крчмама окукао као што е он. Под крчмом я бар разумѣм мѣсто гдѣ се и кад се еде и *ице вино и пиво. И я идем на каву и билияр, кад се не пие ни вино ни пиво. Ни- ко јошт ние мене видио празнити чаше у крчмама и тамо чинити скан-*

дале и бруке као што виђаю вас че- сто. То е ваше огњиште, ту ви ю- наштва показуєте и мегдане дѣлите

по неки пута и са майсторским калфа- очаяња, што е требало нешто да рекне-
ма. Кажите ми гдѣ сам ја испијао, и гдѣ те против мене па незнасте штаћете
сам скандал какав учинио, као што ћу Кад сам ја лист наново издавати
то доказати ја вама, само ако оћете. почео, ние се звало управ „ко вла-

Што се тиче програма мога, за да, плаћа и господари.“ Изгледу су
кои сте већ толико пута зацнијали, били велики, да ће у земљи овој
морам вам рећи, да е тај јаван и да владати устав 1848 и ви бијасте уз
није под ларвом. Та што некажете ви нѣга. Тек ово последњи дана може
што о мени, што свѣт незна, него бити да сте се тој влади надати
повлачите ствари кое свѣт зна и без престали. Многи м многи код нас
вас? Ви сте сад потегли да скидате говорише, као и ви, да ће са нама
ларве а програм се никако под ларву Мађари владаги. И ја се тога нисам
сабити не да, ма да е ларва незнам како плашио, нити сам Пешти нити Бечу
велика. Какав е мой програм, то ние ва- угађао. Ви сте дакле много више
ше пресуђивати него публике и народа. уз оне, кои владају или кои се вла-

Не би било наметно, кад би мой дати надаше, него што сам ја.
програм свдѣ сад наводио и споми- 10. Противник и скидало мой тра-
няо, и са вашим га сразњивао. Ви жи даљ грѣхе и пороке мое. Нез-
држите да не ваља мой, а ја држим нам гдѣ е и под којом е ларвом на-
да неваља вап. Свѣт пресуђуе. Мо- шао: „да нисам дорастао за свој по-
же бити да неваља ни едан ни дру- сао, да сам био у некаквој политич-
ги. Код свега тога ја сам готов, ако ной конференцији, гдѣ ми е то пок.
пристаете, да изнесемо наше про- Богдановић казао да стварне разумѣм.“
граме пред зрѣле и слободоумне ю- Ако нисам дорастао за свој по-
де на навластигу прецѣну. Обвезаћу сао, нисам јошт никад и нигдѣ ни
се напред, да ћу платити велику гло- казао да есам Нисам се дао ни-
бу, ако таква комисија не рекне, да кад у своме листу писати као прва
е мой програм далеко и слободнији и снага србека, као што сте то ви чи-
разумнији него што е ваш. Престаете- нили. Признавао сам свакад, и при-
те ли на то? Или вам ваља на то знаем и сада, да би желио дорости
пристати, или ћутати бар од сада о за свој посао више него што ми е
програму и моме и своме. Другчие било могуће.
млатите празну сламу; а то не ра- А признаете ли ви то и тако?
де паметни люди. Досад признавали нисте, него сте

Знаете ви то врло добро, да то разносили и разметали се, да сте не
није у реду, и да за то немате раз- само ви, него да су и сви они прве
лога, али ви рачунате, по обичају снаге, прве главе, и први характери
вашем, да читаоци ваши нису кадри србски, кои су кад у ваше коло при-
о томе судити. Или сте на то ра- стаяли. Сви други, и први наши лю-
чунали, кад сте и то споминjali као ди, били су вама незналице, непо-
грѣх и порок мой, али сте, незнаю- штени и подкуилѣници. А ако е кои
ћи шта друго, ватали се и за то из из вашег кола изишао, било да се

освѣстио или из другога узрока, тай е одма престао бити и снага, и глава и характер. Ви дакле имате ту нечувену силу, да стварате и снаге и главе и характере прве, чим у ваше коло уђу, а да их разтварате одма, чим из вашег кола изађу. Ако оћете, я ћу вам казати и люде, кое сте грдили пре него што уз вас присташе, а кое хвалите од како се с вами удружише; или да сте хвалили неке, док у колу вашем бяху, а да их грдисте, почем из кола вашег изиђоше. Чим е ко с вами, одма е прва снага, први характер, и народ би наш био несретан, ако овога или онога из ваше дружине те не би узео за свога заступника; а чим е тай од вас одмакао се, одма е неваляца!

Вами тако дорашћую люди до посла, до знаня и до характера. Код мене сасвим другчив: код мене е онай луд, кои мисли, да све и свашта најболѣ зна; код мене е поштенѣ прече од знаня; код мене човѣк учи док е жив и опет признае да е мало научио и да мало зна. Казаво сам вам то већ толико пута.

Богдановић е давно умро. Живо сам са њим свакад добро и бивали смо често заедно. Несѣћам се, да сам био у каквој политичној конференцији са њиме, а јошт манѣ, да ми е тако што рекао, као што противник мой вели. Међутим он е могао мени рећи шта е год хтѣо, вр е допуштао тако исто да и я њмју рекаем шта ођу. Он е био, и пустимо њѣгов прах на миру. Нису ваша уста за њѣгово име.

XII. Подкупљиванѣ.

10. Главни е повод мои обрана свакада до сада био, што су мои противници наврзли се, подметати ми подкупљиванѣ. И они мои послѣдњи нападаи на њи бяху ебог тога. Кад су ми тай порок почели подметати, позивао сам их да ми то докажу. Са доказима таквима заиста би ме утукли и побили тим већма, што они никада јошт нису подкупљиванѣ у јавној радњи уобште онако жигосали и осудили, као што сам я.

Но они то неучинише, они то јошт и не доказиваше. А мислите да неби доказали, само кад би могли? Знаю они врло добро, да просто потваранѣ ништа незначи, или да њи само срамоти. Кад би могли, скупо би они такве доказе платили. А кад немогоше доказати, они опет то подметанѣ малоумно поповише и овога пута у овой новој њиовой пасквили.

Тако ми рекоше, „да продаем у атар самовольству најсветија права човѣчества“. Доказа нема опет. А то е толико, као кад би и я њима казаво или то исто, или да продаю не само права народа него и народ сам или за новце, или из суете, или из ината. Као год што ви коме што рећи можете на тай начин, тако може и други вами. Али свѣт оће доказе а не опадајуће голе рѣчи.

Моя и ваша дѣла леже сваки дан на столу јавноме. Свѣт ће из њи сумени рећи шта е год хтѣо, вр е додидити, ко од нас усрдније, разумније и поштенѣ служи човѣчеству и народу. Ви би сте се посветили, кад би сте мене уватили, да се тако често и у неким главним србским стварима сла-

жем са непријатељима србским, као ренѣ, да немате ни пойма о образу што се ви до сада слагасте и сло- и достојанству људскоме, да сте ку- жисте. Тражите то еднако, али не кавица, која ние кадра противника могосте наћи, као што сам тога на- свога поштеним оружјем обарати. шао я код вас.

Продавати се у обште коме, за- иста в велики и највећи порок. И нико јошт код нас ние то толико о- судио, колико сам я. Ако ме у томе пороку уватите, бићете момци. Али са лица мога, повика у еданпут у ако тај порок бацате на другога без той својой пасквили и радњи: има повода и доказа, као што овдѣ ви нешто, што в у листу моме радо чи- радите, онда не судите о томе по- року као што треба, онда га не поз- наете подпуно, и онда са тим пока- зуете, да сте кадри тако исто лако у нѣга увалити се, као што га лако

другоме неосновано намећете и под- мећете. Онај, који се сам порока тога чува, неће га лако и без довољнога доказа другоме наметати, него само онај, који в сам порочан.

Напред већ има довољно доказа, у колико се ви на чистоту своју ду- шевну обзирете. Ово в само едан до- каз више. Поштен човѣк никад неће другоме рећи да в непоштен, док му нѣгово непоштенѣ ние кадар дока- зати. Нико тако лако друге људе не- поштенкма неазивлѣ као онај, који в сам и највише непоштен.

Ви се можете дерати колико вам в драго, да сам я подкуплѣн, али само би вам лудак какав могао то вѣро- вати пре него докажете. Но ви свое читаоце другчие и не сматрате, ер им тако не би говорили него би се на ум узели. Можете пући од презаня, али вам никад неће поћи за

руком тај порок мени пришити и до- казати. Са тим до сада само сте то показали, да сте ниско и подло ство-

XIII. Личности.

11. Да видите сада опет чуда не- кога. Скидало мой, згулююћи образину са лица мога, повика у еданпут у той својой пасквили и радњи: има нешто, што в у листу моме радо чи- тао, а то в: „да ћу бити узвишен над личностима и бранити само ствари, али видећи да не могу говорити о стварима, да сам ударио у личне грднѣ.“

И те су се мое рѣчи моме про- тивнику допале! А зашто? Погађайте! Я неznam, сбог чега би му се дру- гога допасти могле, него што в по- ньима надати се могао, да ћу га о- ставити на миру, нека грди и мене и прве људе наше колико год оће. То не би било рђаво.

Еданаест пуни мѣсеци трпио сам я најгаднија ваша нападаня у Днев- нику. Толико дуго могао сам се одржати узвишен над вама и над вашим грд- няма! А и онда, кад сте ви грднѣ на мене под своим именом сипали, ка-

жите ми рѣчицу едну непристойну или неистиниту, кою сам вам рекао? Кад сте под своим именом претили скидати образине и мени и другима, ер шта сам вам знао друго рећи, него да то радите слободно, да то треба радити, како би свѣт наш познао свое раднике.

Ви мени не можете показати у 164 броя Напредка прошле го- дине лични грдња против вас. А у

Дневнику, који е сада ваш, мало има ниткови, вукавице, вртоглавци, подброева, у којима ние било грдња на лѣци, и т. д, који тако раде? Спрам мене.

У ово последнѣ време уѣох ис- узимати.

Тива и ја у грднѣ. Та и ја сам човѣк Ви сте тако подрзљиви и тако и имам и ја крви и жучи. Трпио сам и се мало на публику обзирете, да и оѣутао сва ваша нападаня друга, али сада потврђуете, да сам ја на вас први кад стадохте подметати ми подку- нападати почео. То доказати никад плъиванѣ, нисам могао више трпети. не можете. „Неко и неко“ нисте само Пристойно сам вас звао, да то до- ви него сте тек и ви, ер сте и ви кажете, ер е то велики порок, кога јавни радник, као што сам и ја.

и сам осуђуем люто. Ви недокази- Ви сте, као што рекох, нападали васте никако него настависте нева- на мене, изазивали сте мене навалице лялство то подметати ми на најнепо- и безобразно, и ја то презирах све штении, на курваньски начин. Кова- док ви под своим именом неизѣосте. сте ту код вас дописе, између други Ствар общта ова или она нисте ви. едан, као да е из Шабца, и као да И при претресу или полемци о у- Шабчани знаю, да сам ја подкупљен, итд. гарском уставу ви сте завршили са Говорите ви и изврѣите шта оѣете грдњом, а ја сам послѣ вас завршио и како оѣете, али то е непоштенѣ са неколико опори и истина. И то е највеѣе, то е „разбойништво“ грѣе било истом послѣ скоро читаве го- него оно у планини или на пустари, дине ваше сталке грднѣ.

кое само „ниткови“ могу чинити, кад И онда уѣутасте, онда на толика се коме на тай начин непоштенѣ под- обећаня и на скиданѣ ларва забора- висте, и тек овога пролѣћа, почем

Најлѣпша свирка или пѣсма, и вам е А. из Земуна послао свога го- сама хвала, постане отужна, кад се ста, почесте ударати на ново на мене, преко мѣре отегне. И кад керице и подметати ми подлим начином под- какве никако ѣѣткати непрестаю, не куплъиванѣ. Ту веѣ нисам могао про- морали се човѣк и на нѣи осврнути пустити; ту сам се за вама натис- и едан пут им викнути: шибе!

Да сте се, послѣ онога мога по- неѣу бити сам ја, него да ѣе самном зива на доказе, у доказе упустили, сваки поштен и разуман Србин сва- заишта вам неби рекао оно, што сам када реѣи онима да су разбойници вам рекао. Али ви и непокушасте до- и ниткови, који на поштенѣ други казивати, ер знадохте да то ние и- люди удараю без доказа довољни и истина, и опет настависте подметати ми јасни.

невалялство највеѣе а на начин нај- Свакад сам говорио и више пута гадни, подло и из потае. Питам вас, писао, како страшно грѣше и они, неби ли ви, да вам ко тако редовно који јавне раднике подкупљую, као и такве пороке без доказа подмеѣе, тако они, који се подкупити даю. С тим исто рекли, да су они непоштени, се невалялство подрављюе и подпо-

маже. Јавни радници треба да су са-тера, или се *најмио* (опет) да нњи свим независни, ер иначе су се нај-окаля.

мили да вараю народ. За поштене Што се тиче Дневника и у нѣму намѣре и тежнѣ не треба најмљи-нападаня на мене, я љу се обвезати вати никога. Новине, кое саме по себи толико сами погрдни рѣчи из нѣга обстати не могу, и незаслужую да накупити, да ље бар оволику страну постое. Владе могу имати своя гла-едну моѣя напунити. И то е било сила, али чисто своя, а не најмљи-сву прошлу годину, док я непозвах, вати новине, кое се зову независне. да се ларве скидаю, као што е исти Владине новине треба да носе на мой противник пре тога два пута пре-своме челу печат владин. Најмљѣне тно или обеѣвао. Ово е доста за новине. то су варалице народа. доказ, да то ние истина што за Днев-ник рече, да ние врѣѣо личности.

Овако сам мислио и јавно говорио о новинама, пак како да не рекнем оно што сам рекао онима, кои ми подплаћиванѣ подмеѣу? Тражите, да се о томе подкупљиваню увѣрите, пак ље те наѣи, али нешто сасвим друго. Нисам у грѣх тай падао ни онда, кад сам край с краем едва ва-тао. Данас, слава Богу и хвала на-шем народу, могу без тога бити.

Што се тиче Напредка или мене, желио би да ми покажете ма какве личне грднѣ све до онда, кад сте по-чели претити са свиданѣм ларва. Та и ви то признаете са оним вашим рѣчима у кесеци, „да сам употре-био фину тактику да све о некима и некима говорим, *чим сам избега-вао ирекор личне распре.*“ Не треба ми дакле мучити се и доказивати, да

12. да нисам имао никада и ни-сам лично распре избѣгавао, ер ми, какви неприлика са никим, опет би чудим се и сам одкуд, то сам мой ме мой противник са своим честим скидало образине тако јасно свѣдочи. нападанѣм навикнути морао, на рав-Што и ви ту или такву фину тактику нодушије спрам свакояки и лудила и неупотребисте? Што и ви тай пре-бѣснила против мене. Код свега тога кор неизбѣгавасте? И признаете ми я се надивити не могу, како е он и фину тактику и избѣгаванѣ прекора, у пасквили оной под насловом Меда-и опет велите да сам огрезао у мр-ковиѣијада, и у штатсакту ономе под жнѣи и да сам еднако на вас нападао. насловом „књижевни кесеци“ могао То е лоѣика!

потврѣивати, да су у Дневнику била Но я би могао, ако би требало, свакада само начела, око коих се го-то и без нѣга доказати. Писао сам ворило, а о личностима само толико, навластито против лични грдня у члан-у колико су са начелима у свези, и цима „Штампа и новине“, а и осим да се и онда говорило како неби вре-тога у више прилика. Најпослѣ ево ѣало јавну радню и достојанство шам-Напредка: Нека тражи ко оѣе, тога не, а я да сам *од иочешка* почео те-зеля у Напредку неѣе наѣи све до рати айку на нњи, као човѣк, кои е пролѣтос, док не почесте подметати у страшној мржнѣи огрезао, или инат ми подкупљиванѣ.

Тек што е ту едну истину мой мамо доволнога изображениа, толико скидало случайно тако красно при- држим да е користо, нужно и до- знао, као да се брзо покајо, припо- бро, ларве ма какве скидати. Може вѣдајући на свой начин историю рас- бити да љу кад и сам то чинити мо- пре, говори неистину, неистину грубу. рати, ер и я сам увѣран, да е то Он вели, да сам я занодѣо стварну код нас нужно. И по томе, ако се полемику са њиме, и да сам сваки та претња мене тиче, као што ми- свой чланак завршивао са изазиванѣм слити морам, г. Милетић нека њо сло- на личне распре. Ево доказа да то бодно изврши како најболѣ или най- ние истина : жешће зна. Я га, што се мене тиче,

У брою од 6. окт. 1863. почео на то позивам.“
сам писати чланке „маџарски пойми Имали ту какви лични вреѣаня и о држави и народу“. Пети и послѣдњи изазиваня? Ние ли он повода дао да чланак од тога изишао е у Напредку се бар то рекне? Имали ту и едне од 15. окт. Чланци ови и други чла- опоре и непристойне рѣчице? И он нак под насловом: „ченски и феде- то сад називлѣ „изазиванѣ на личне ралистични листови“ дадоше повода распре.“ — Ние веѣ јошт коешта! моме противнику написати, као од- Ви сте ваљда мислили и желили са говор на то, чланак у Дневнику под тим мене поплащити. Нисам се я пла- насловом: „јошт едном о србеком шио ни другие силе. — Публика войводству“. У томе своме чланку, нека пресуѣуе, ели то изазиванѣ, као пре него што е самном отворено пре- што га ви назвасте.
пирати се почео, веѣ е претио, „да Мой противник одговарао е ту на ѣ посебице на мегдан ступити и ствар, али е мѣшао и личности. При многу ларву скинути.“ свему томе я напишем у новембру

Видеѣи, да се у томе чланку о- „други одговор“, оцет без сваки лични бараю мое мисли, и да се изазивам уплетаня. Противник овај мой поку- на одговор у овоме и ономе, одзовем шао е и те мое разлоге побити, и се на то са обясняванѣм саме ствари, кад му то ние пошло за руком, при- без сваки лични уплетаня. И тад бѣгао е наново грдњама личним и прет- сам казао, како сам кроз прошли де- няма еа скиданѣм ларва.
сет мѣсеци свакад личне уврѣде из- И ово е повед, те сам при свр- бѣгавао и како сам свакад на най- шетку треѣега одговора први пут ре- веѣа насршаня оѣушао. као му у 157 брою од 12 децем. —

Овај мой одговор и одзив изи- дакле скоро послѣ пуну годину дана, шао е у бр. 136 и 137. Напредка. — да он мене може обарати и себи Поред саме ствари нисам се могао еа пута укланяти са знаѣм, мудро- учинити невѣшт оной претњи за „ски- сти, родолюбием, пожртвованѣм и раз- данѣ ларва“ него сам рекао ово: „ко- лозима своима, а да се не служи под- лико се гадим лични нападаня и до- лим, гадним, простим, и онаковим скакиваня, коя служе на обшту са- средствама, коя явну радню ерамоте. блазан и штету, ер свѣдоче, да не- У исто време казао сам му, да сам

трио доста, преко 11. мѣсеци, а да већ доказао, ер Шабчани нису јошт више дужан остаяти нећу, и ту сам га могли ни читати у Напредку оно, што наново позвао, да слободно ларве скида. се у допису томе споминѣ. Видите

Он е на то ућутао и умукао као ли, како су у лажи кратке ноге! Вида викад ништа нисе ни имао самном. дите ли шта сте ви радили! Ђли то Ућутао сам и я. И он, кои е читаве поштено? Ђли то позив, ѡли то до- године на мене насртао и друге на стојанство штампе? Али да, вами е такво насртанѣ позивао и туткао, сад све поштено и достојно, што ви о- потврђуе, да нисе он на личност у- ѣете, и што вами годи, а само е оно дарао него да сам я ударао на нѣга, непоштено, што за вас запинѣ, пак и да сам га изазивао у свакоме члавку била то и сушта истина.

Нити е, нити треба коме кога Мой противник у своје „кесеци“ наймљивати да вас грди. Мали сте вели: „ми писасмо наша мнѣния у- ви за такво наймљиванѣ. И нико вас обште, па у послѣднѣ време и о Ср- тако нагрдити неможе, као што сте бии особито, али неки дописи из Ср- се нагрдили и као што се грдите сами. бие у нашем листу распалише уред- ника Напредка тако, да е на све за-

боравио и све противнике свога мнѣ- ния и са ове и са оне стране раз- бойницима и нитковима назвао.“ Овдѣ открио пороке и грѣхе мое, без сва- ме кори јошт са моим рођеним рѣ- ки доказа, почем е тако скинуо са чима, како ми е достојанство штампе мене образину, да ме свѣт види ка- еднако у устима, и како сам у ѡр. кав сам без нѣ, прелази он на най- 40. Напредка „повикао“: „кад ће се новие време и догађае: на скупш- код нас нуке и простачке распре, тину матичину. Ту истом починѣ до- свађе, и доскакиваня почети прези- казивати. рати“ и како сам опет рекао: „казуймо народу, што и како знамо, пак ће јавно мнѣние пресудити ко има право, ко ли криво.“

Одобравате дакле те мисли и рѣчи мое о јавной радњи? И кад их одо- одма тумачи, да ми е лежало у ин- бравате, зашто ковасте дописе лажне, тересу забунити люде са стране, да и зашто ми подметасте подкупльи- у скупштину не дођу. Сам признае, ванѣ? Ђли то та поштена и достојна да незна какав би то могао бити јавна радња, да ви међете Шабчанима „мой интерес.“ Он казуе, да сам тад у уста то мое подкупльизанѣ? Нисе већ знати морао кад ће бити скуп- вам било доста, што сте сами то го- штина.

ворили, него варате сав свѣт, да тако Кад би се знао тай мой интерес, и Шабчани мисле и вами пишу, а то онда би може бити било врѣдно раз- писасте сами, као што сам вам то говарати се о томе, али овако не-

XIV. Лаж и извршаня

13. Почем е скидало мой у пр- вой својой пасквили тако изређао и открио пороке и грѣхе мое, без сва- ки доказа, почем е тако скинуо са мене образину, да ме свѣт види ка- кав сам без нѣ, прелази он на най- новие време и догађае: на скупш- тину матичину. Ту истом починѣ до- казивати.

Чуйте ту порок и покор мой! Противник казуе, како сам на два дана пред скупштину матичину ка- зао, да ѣу у идућем брою знати ка- зати кад ће бити скупштина. Он то одма тумачи, да ми е лежало у ин- тересу забунити люде са стране, да у скупштину не дођу. Сам признае, да незна какав би то могао бити „мой интерес.“ Он казуе, да сам тад већ знати морао кад ће бити скуп- штина.

Кад би се знао тай мой интерес, онда би може бити било врѣдно раз- говарати се о томе, али овако не-

вѣруем даѣ. Они мисле, да и дру- онай. Нити е ко говорио ту особи- ги люди угађаю маневре свуда и сва- то што лудо ни мудро. Ви сте хтѣ- кад као и они. Али е то могло до- ли себе уздићи над све, а како су годити се и без маневра и без ин- вам ваше рѣчи примљѣне, нерекосте. тереса свакога. Главни е узрок томе, Кажете, да мой предлог ние прим- што то нисам знао: *што мени шо* лѣн ни едан, а не кажете да ние *ниѣ јављѣно*, као што е Дневнику. примљѣн ни ваш ни едан. Ние исти- Велите, да е званично то у Дневни- на, да е примљѣн предлог дра Миле- ку оглашено. А зар ви читате и тиђа за читањѣ списка чланова, да памтите све огласе у Напредку, и- се види кои су књижевни, ер то е ли другим коим новинама? — Най- предлог предсѣдников. Али ви зато више ме е у томе забунило, што е нећете да знате, ви се на публику у недѣљу пред скупштину предсѣд- позивате. То се зове у брк лагати. ник говорио о конференцији, која се Противник мой вели, да сам я у среду држала. Мислио сам да ће рекао како одбор треба бирати та- истом ту бити рѣч о дану скупш- ко, да се бираю и они, кои неће. То тине. И то е, ако вѣруете, узрок, сам порицао као пакостно извртанѣ. што нисам знао до срѣде, до кон- Предлог е мой: да се олакша посао ференциѣ, у кои ће дан бити скуп- избора, нека се яве они, кои се то- штина. Нико ми то говорио, и нико га примити немогу, ер троица нас ме на то споменуо ние. И у писму већ има, кои не желимо бити избра- за приманѣ ствари матичини нема о ни; и ако има јошт двоица, онда е томе ни рѣчи. избор готов, ер треба 12 чланова у

14. Иза тога прелази мой скида- одбор, а нема више него 17 лица, ло на саму скупштину, у колико ту из коих тай брой валя избрати. Мой самном посла има. И то е, у тој противник неда да сам то рекао, а ако насквили, у томе скиданю образине, сам и рекао онда сам опет варао или ла- заузело више мѣста. Ту се развила гао, ер сам се избора у одбор примио. таква грдња, да би код те „дике вос- Невѣруем, да има човѣка, кои би питане“ могли сви бећари ићи у то- могао предлагати, да се бираю ови, кои не желе у одбор избрани бити, ме на науку. ако то сам не жели, и ако јошт ко-

У томе ремеку изображене нака- ако то сам не жели, и ако јошт ко- ве главна е тежња, да се рѣчи мое га нема, кои то исто жели. Др. Мак., у скупштини матичиној изсмѣю. Ве- др. Авревић, и я, говорисмо о томе ли, да се мой говор своди на нулу. начину раније и у томе се сложи- А гдѣ сам я казао, да е испод или смо, да нежелимо бити у одбору. изнад нуле? У мом извѣстию о скуп- Но то нису сви докази за те мое штани и неспоменух нигдѣ ништа о рѣчи, него ево доказа јошт већи. Пр- себи или о говору своме. Ви сте се во имам свѣдоке, и самога мога про- дали у тай стари ваш занат: ви ва- тивника, да свое име нисам ставио расте публику да сте чули како е у писано гласованѣ, као што су то дуго и мудро говорио овај, а лудо нѣи више чинили. Друго пак, — и

ово е најясни доказ, — кад су се почели плаћени радници бирати, ја сам предлагао, „да би се послови ови таю и тим путем да се бирају чланови оvdѣ могли бесплатно од- нови за књижевни одсѣк, а др. Ми- прављати,“ и ја сам изјавио, да сам го- летиф само е доказивао, против ме- тов ма коју дужност плаћену одправ- ляти бесплатно, ако се јошт ко зато књижевни чланова. Кад су имена про- јави. Ние се јавио нико. Да сам же- читана, ја сам примѣтио у скупшти- лио бити избран у одбор, неби то ни, како списак показуе, да оvdѣ не- предлагао, ер радња код Матице, као ма више такви књижевни чланова него благајник, контролор, и т. д., што два редовна и три почастина, осим се сада плаћа, не може бити на ко- председника и подпредседника, кои ме одборнику.

Тай мой предлог извѣститель Днев- ника ние чуо. Он има чудне уши та- ко, да е чуо само оно, што е он хтео и слушаоци, на киме књижевни од- И он има чудну ђуд, да се онет по- сѣк остае“. Но десно уво мога ски- зива на публику, да е онако, као што дала ние то хтѣло чути, одриче то он каже. Да е било стенографа, неби и послѣ опомене, и то само зато, да се тако позивао. И да е ко од нѣ- покаже, како е примљен предлог дра- гови овај предлог за бесплатно од- Милетића, кога никако ние било. прављанѣ плаћени дужности учинио, Што се тиче лажа и извртани те како би чуо, те како би нажитио. уобште, ви сте показали истина, да Али ја сам предложио, и зато неима- их радо свакоме другоме подмећете, де ушью, и зато ние истина. а најрадије мени, али сте показали, да их ви најрадије чините. Само бе-

рекао, ја неznam, шта би значило дру- зобразност може потврђивати, да о- го него да се нисам хтѣо извлачити но ние истина, што ја рекох о тим из тога терета. Шта имам ја од то- скупштинским пословима. Ишли сте та осим дангубе? Сутра, ако ко ође, ви на то, да некога дижете а да не- уступи ђу радо свакоме и ту славу кога обарате. Да то мой занат ние и ту корист. Ви сте се истина то- показуе то, што сам о скупштини и га избора одрекли, а ви ћете знати, послу нѣноме говорио у обште, не- да ли зато, што е то за вас или тру- проговоривши ни словца о себи добро, дно или ниско, или што не имасте ни о вама ружно. више гласова.

Мой противник запѣнио е од бѣс- тати их грађанима удалѣне вароши; нила доказуюћи да нико ние говорио ко у тим лажним дописима може и послѣ дра Милетића, кад е била рѣч смѣ нападати лажно на поштенѣ дру- о књижевном одсѣку, и да е остало ги люди; ко смѣ јавно лагати, да е при нѣгоме предлогу, и да оvdѣ у дешеше примао чак од кнезова, а до- мѣсту има 8 књижевни чланова. казало се да примио ние, итд. има-

ли тай образа, марили тай за публику, требали већи доказа, да му в мои допусте саобштити им, ер дока-лаж занат, и да од нѣ оѣе да живи? зуо то те прве главе, те прве снаге, — Докази су изнешени; — публика ти први характери србски. нека пресуѣуе.

Да заиета овдѣ у мѣсту нема чла- нова књижевни него два редовна, ни мудраца и први научни снага ни- и три почастна, осим предсѣдника, сам никад испит полагао другчие, не- подпредсѣдника, и еднога члана, кои го што сам га полагао пред цѣлом већ двѣ године из себе неизлази, и публиком или пред цѣлим народом на- коме до тога ние, показуе најболѣ шим. А из тога испита нико ние ма- то, што тога одсѣдка и књижевно- нѣ надлежан давати калкуле и свѣ- га одбора и данас нема. Предсѣдник дочбе него што су они, ер ко мало одсѣк тай по свой прилици и неса- мозга има, тай види, да они ние су са- зива сбог тога, што би у скупшти- мо пристрастни, него да су од стра- ну ту дошли, — погодите тко? — сти и побѣснили и полудили.

само я и мой вретни скидало. То би Да видимо те нѣове доказе.

била скупштина! то би био одсѣк! Мое незнанѣ и мов шарлатанство

то би био књижевни одбор!

XV Шарлатанство у истори.

15. Ништа моме скидалу тако ту има јошт некога, осим нѣи дво- често и много неизлазаше на очи при ице, кои е за мене тако што дока- томе скиданю образина, као мов сад зивао, позива се у томе на рецензию празнословие, сад празне, сад китня- г. др. I. Суботића у I. св. Лѣтописа сте фразе, сад незнанѣ или шарла- 1853 „Срећан е“ мой скидало, што танство. Кад ми све оне друге по- е тамо погрду неку на мене нашао, роке ние доказао, него у нѣима и „захвалюе“ због тога той рецен- себе огледао и у нѣима самога себе виш, кою сад наново саобштава свѣ- открио, кад се више ни сѣтити, ту, наравно као тайну испод ларве. или кад ми далѣ пороке и грѣхе ни Прииѣти ѣу и то, да др. Субо- измислити незнаде, дала су се оба тиѣ ние сва „наша књижевност.“ ние та витеза највише на то, да ми тай ауторитет код многи люди наши, незнанѣ и шарлатанство откриваю пак да и код вас то до скоро ние и доказую. Мало по мало, те онет био. ер из вашег кола речено в дру Су- то и понајвише то. ботићу, „да в код нѣга сиротиня у

И овдѣ су се упустили юнаци ови мислима, афектация, и безстадность, едва еданнут у доказе. Обоица то до- кон врѣћа свако финие чувство, да у- казую из све снаге свое: едан у „Ме- гаѣа своим ѣудима, итд. (Лѣтоп. I. даковиѣияди“ а други у „књижевни 1853. стр. 195) Да се и он много кесеция,“ но оба свуда заедно. пута затрчао, могао би навести јошт

и други примѣра; али да се затрчао баш у томе послу, у тој рецензији, као ове сличне и умне рѣчи: „По то-доказаћу овдѣ одма, ер се тиче мене слободно кради брате, варай, уби-не непосредно, и ер мой скидало о-яй, пали, то све ние ништа, само бразине наводи то као највећи до-гледай да ти ко повестницу напише, каз мога незнаня и шарлатанства. па несамо да ниси крив, него си и

Валя поред тога и то знати, да свештеник, и любимац, и син бо-се др. Суботић пре, него што е ту жији!“ —

рецензију писао, налазио од мене у-И то су, по памети и знању мо-вређен може бити више, него што га рецензента, „три наказе.“

се мой скидало до сада од мене у-Мой скидало на сваки начин сла-вређен налазио. То знамо нас дво-же се са овом умотворивом тога мо-ица добро, а има јошт некога, кои га рецензента, са овим појмом о ис-то зна. торији, ер иначе он неби то потезао

Но био он уврѣђен или не био, као доказ мога незнаня и мога аб-рѣчи, мисли и ствари говоре. При-сурдитета. Сбог тога, што ћу овдѣ ступимо дакле њима. далѣ говорити, говорићу и рецензен-

У предговору мое повѣстнице я ту и скидалу. На тако мудре рѣчи дра Субо-сам казао: *Народ, кои нема свое и-таћа у мало и я нисам повикао: ви-сторие, ние никакав народ.* тим ли я добро? Ёли могуће, да се

На те мое рѣчи рече др. Субо-дим ли я добро? Ёли могуће, да се тић у својој рецензији: Видим ли я у садашњѣ ово време може тако што добро? Та ние могуће, да се то на-написати, печатати, и са тим оба-писати и штампати може! Народ, кои рати истина науке праве?

нема свое повѣстнице, ние никакав Но е читао мою Повѣстницу на-народ? . . . Тек сад написао е г. Ме-рода србскога, тай е видно, да я ни-даковић повѣстницу народа србског, сам држао ничию књигу писану или печатану за „историю;“ нисам ни мою. *дакле народ србски ние пре био ни-* Я сам учио и убѣдио се, да су ис-какав народ“ итд. тория сама дѣла држава и народа,

Рекао сам далѣ: *да е пред ли-и то само она дѣла умна, коя су и-цем Божиим образ онога народа ша-и то само она дѣла умна, коя су и-ван и црн, кои свое повѣстнице нема.* мала уцлива на умни людски разви-

Мой тай рецензент на то рече: так а не књиге мое или чие друге; „могао е ваш народ чинити најслав-учио сам, да е история сам душев-ния и најплеменития дела, нѣгов об-ни развитак умне слободе.¹⁾ раз беше пред Богом црн и таван Учио сам и убѣдио сам се, да све докле он ненаписа повѣстницу онај народ нема историе, кои ние србску. Хвала му, што нам осветла образ пред лицем Божиим.“

Рекао сам: *са повестницом по-штаю люди и народи свешшеници, любимци и синови Божи.*

1) Die Weltgeschichte ist nichts als die Entwicklung des Begriffes der Freiheit. Hegels Philosophie der Geschichte, стр. 547. — Die Weltgeschichte ist der Fortschritt im Bewusstsein der Freiheit. стр. 24.

имао или нема свое државе, и да та- правој или о чему драго. Има и та-
кав народ није народ него да е див- кви люди, кои се брое међу науче-
љи пук.²⁾ не, а кои описую шта е било са как-

Учио сам и убјдио се, да е у вим селом, конџм или магарцем, пак
свѣту и у историји владао и да вла- такву књигу назову „историја села
да ум.³⁾ Н. коња Н. магарца Н. Али и они,

Учио сам и убјдио сам се, да е кои нису учили више, новие или у-
историја огледало душевно, царство савршене науке, лако ће разумѣти,
духа.⁴⁾ да историја нису књиге, ма оне и о

Учио сам и убјдио сам се, да е самой историји говориле, него да су
историја заиста права и вѣчна ис- историја сама дѣла, о којима се у
тина.⁵⁾ књизи говори. И то мораю бити дѣ-

Учио сам и убјдио се, да исто- ла умна, коју показую умни развитак,
рија није створ човѣка овога или о- ако ће књига са неким разлогом да
вога, кои о историји пише и књигу се назове историја. Кад ко пише књигу
своју историом назове, него да е ис- гу о држави, обично ће њу назвати
шорија дѣло божие и без Бога да у „држава,“ али зато књига није др-
њој ништа небива.⁶⁾ жава; кад ко описуе какву буну, на-

Има истина люди, кои мисле, да зваће своју књигу „буна,“ али та
е историја сама написана књига, пак књига није сама буна; кад ко пише
било у књизи говора или о историји о служби божјој и назове књигу

„служба божја,“ књига та није са-
ма служба божја; кад ко пише о
Богу, може књигу назвати „Бог,“ али
књига та није зато Бог. итд.

Јошт кад е Ливије писао историју рим-
ску, пре скоро 20 вѣкова, није он ни ра-
тове многе споминао другчиенего у кра-
тко: ове е године био овај и онај рат. И
он е онда јошт знао, да историја нису
ни сва дѣла, ни сви ратови, него истом
она дѣла и они ратови, кои су и-
мали улива на државу и развитак
државноумни. Енглески историописац
Милтон вели у историји свога народа
за ратове до половине VI вѣка: ови
се ратови тичу нас тако мало као
год и ратови јастребова и гавранова
кад се по зраку витлаю и боре.

Ми чуемо у данашњѣ време че-
сто рѣч „исторични народ“, исто-
рични люди, исторични устав, исто-

2) Ein Volk ohne Staatsbildung (eine Nation als solche) hat eigentlich keine Geschichte, wie die Völker vor ihrer Staatsbildung existierten und andere noch jetzt als wilde Nationen existieren. Hegels Encyclopedie der philos. Wissenschaften, III. Theil. стр. 423.

3) Dass Vernunft in der Welt und ebenso in der Weltgeschichte geherrscht habe, und herrsche. Heg. Encyclop. III стр. 15.

4) Die Weltgeschichte ist das geistige Reich im Dasein, das Reich des Willens, der sich zur Existenz bringt. Hegels Philos. der Geschichte. стр. 546.

5) Der denkende Geist der Weltgeschichte, in dem er... seine eigene Weltlichkeit abstreift, erfasst seine concrete Allgemeinheit, und erhebt sich zum Wissen des absoluten Geistes, als der ewig wirklichen Wahrheit. Heg. Encykl. III. стр. 427.

6) Nur die Einsicht kann den Geist mit der Weltgeschichte und der Wirklichkeit versöhnen, dass das, was geschehen ist und alle Tage geschieht, nicht nur nicht ohne Gott, sondern wesentlich das Werk seiner selbst ist. Heg. Philos. der Geschichte, стр. 547

рично право, суд историе. Никаква сторию напише, не само да нећеш књига неће начинити те исторично-бити крив него ћеш бити свештеник сти, ако их нема у самой истории, и син божиин.“ Код њи е дакле ист. е. у државоумном развитку. И шитория оно, што кад ко оће о чему лерова рѣч: „история свѣта то е суд му драго да напише, пак била то и свѣта“ ние опет суд каквога писца история о каквоме коню или магарцу. о свѣту, него е то она велика идеа, То е, и таква е, велика разлика за кою Хегел вели, да е царство у појму моме о истории, и у појму духа и разума. мога рецензента и скидала. Доказао

Я сам дакле историю уочио и сам, да е мой поям поям усавршене познати научно као сама дѣла ума науке, поям први европски мудраца, людскога у развианю свое слободе, свию изображени люди, а поям ре-и то на основу тога вишега пойма цензента и скидала мога повлачи се о истории, на основу томе, што е јошт из они времена, кад су науке тај поям усвоио већ сав изображе-прогонѣне и у путе саиняне. ни свѣт, и на основу мисли и рѣчи Люди, кои су се навикли мало поменутога великога филозофа и у-мислити, лако ће овдѣ изрећи пре-чителя, од коих сам неке за доказ суду, ко е незналица: я, или рецен-горе навео. зент и скидало мой.

Кад е история то, што овдѣ на-Што они неимаше прилике доћи ново казуем и тако доказуем, онда до тога вишега пойма о истории и сам могао рећи, и велим и сада, да научити га, неби их нико кривити онај народ ние никакав народ, кои могао, да нису са своим незнанѣм на-ние имао свое историе, т. е. кои ние пали на право знанѣ. А да им е само имао свога државнога и умнога жи-до нападања било, више него до на-вота и развитка; могао сам казати и ве-уке и истине, види се далѣ одтуда, лим: да е оним народима црн образ пред што ми подмећу у исто време лу-лицем божиим, кои историе свое нису дост највећу, и то, да сам казао, да имали и немаю, ер не показаше ду-народ ваш ние био никакав народ, ха, а по духу се люди највише раз-док я ту повѣстницу нисам написао! ликую од остали створеня; могао Да видимо, есу ли имали очию и ко-сам казати, и велим и сада: да су лико им е било стало до истине, кад они свештеници и любимци божиин, то пре 10 година рекоше и сада о-кои су на умноме томе развитку ра-пет поновише. дили, ер први мудраци исповѣдаю, а У своме предговору те повѣст-по њима и я, да е главни и најви-нице, почем сам рекао, да оно ние ши посао свию люди радити на то-народ, кои нема свое повѣстнице, ре-ме свештеное олтару. као сам одма на другой страни, да

Шта мисли о истории мой рецен-мало има народа, кои имаю такву и-зент и тај мой скидало, показаше сторию, као што има наш народ; да са тиме, што рекоше: „убиай бра-се наш народ са својом историем по-та, кради и пали, пак ако ти ко и-носити може; да мало има народа, кои

учинише, саразмѣрно, у славу Божию, изрицати пресуде о накази или на-
више што него што е учинио наш казама.

народ; да е наш народ приносио ди- Др. Суботић имао е повода у Лѣ-
вне и велике жртве на олтар човѣч- топису 1844 год. I св. стр. 184 рећи
ства; да то благо нашега народа не ово: „код нас само онај и на оно
може и веће пропасти, итд. критику нише, кои шта хотѣе да хули.“

Из ови е рѣчи ясно, да су рецен- — Ако е ико писао критику само
зент и скидало из пакости извртали зато, „што хотѣе да хули“, то е за-
мое рѣчи, и да су варали свѣт не- иста писао он сам ту своју рецензию.
уки, и онај, кои ние читао мое рѣчи. Ели охулио више мене или себе, ето
А да су из пакости тако извртали, дѣла и рѣчи и мои и нѣгови, по ко-
види се јошт јасније одтуда, што сам има свѣт пресуду своју изрећи може.

И то е био узрок, што на ту ре-
стр. XII. „да ми праве историе, цензию нисам одговарао. Неби то ни
(писане) јошт немамо, и да ню јошт сада ни оволико учинио, да то ние
крѳз дуго време нећемо имаши; и мой скидало усвоио и са тим мое
далѣ на стр. XXXIX, „да и я сам у- шарлатанство доказати хтѣо. Пости-
виѣам, како би се предмет тай мо- гли су сасвим противно, ер су са тим
гло далеко болѣ израдити, али да ће показали шарлатанство свое.
Бог даши, ше ћемо и шо доживиши.

Ово ние мѣсто, да одговарам далѣ
Код овако јени рѣчи мои хтѣдоше на ту рецензию. Ту е на сваки на-
рецензент а по нѣму и скидало мой, чин најглавниа ствар тай поям о и-
да ми пришию лудост, да сам у књизи стории. Ако е нѣиов поям о истории
својој казао, да е народ наш истом основан и подпун, я допуштам онда,
са том мојом књигом постао народ! да и у осталоме имаю право; ако они

Некад и нигдѣ ние мени пало на незнаю шта е история, онда нису над-
ум себе хвалити, као што знаю то лежни ни да говоре о нѣој.

радити и рецензент и скидало мой. Споменуо сам овдѣ и мое и мои
Свакад сам држао, да то раде само противника мисли о истории. Од свое
они люди, кои су суѣтни и луди; знао стране изнео сам дотичне доказе. Пу-
сам, да своя хвала смрди. Ви хва- блика нека сад пресуѣуе: ко е нез-
лите и сами себе, и едан другога: ви налица и шарлатан. —

о себи говористе, да сте прве снаге, први характери, прве главе. Тако е
из новиега вола књижевника моме рецензенту препоручивано, да се окане

Кад е история тако виши и за-
суѣте у дѣлима своима, и да не го- мршении поям, да га ни скидало мой
вори себи самоме да е соко, да е би- ние могао разумѣти, вальда ће што
стра глава, да е дика и слава, и да паметно и основано казати и дока-
ће се безсмртним направити (Лѣтол. зати у географии.

1859 св. I.) А я би му за сада е- Пре мѣсец дана споменута е у
дино то рекао, да он ние надлежан Напредку нека мала побуна у селу

XVI Шарлатанство у географии.

Петровцима, које е два сата удаљено болести одма село под именом болед-од Новога Сада. У 51. броју Напредка сти, кога нигдѣ вальда нема, а бар стаяло е: „Юче е овамо стигао глас, га нема тамо, гдѣ е Гривас умро, ер да су селяни села *Петровца*, Словаца, е он умро у Мисолунги. То се види итд. У слѣдуюћем 52 бр. стаяло е ясно, да ние штампарска погрѣшка, за тај исти случај: „У Петровом и то онако исто ясно, као што се Селу перед селячки.“ види да у Напредку ест била штампарска погрѣшка.

Наша мудра глава, наша прва снага научна, нашла е, да сам я шарлатан у географији, што е други пут изишло у штампѣ Петровосело мѣсто Петровци. Он се тим не шали него узвикуе: „нит у Петровом селу Словака, нити спаия, нити побуне. Тако он познае географию први села око Новога Сада: одтуда се види, колико му се веровати може, кад говори о даљим земљама и временима.“

Ел те да е доказао мой шарлатанизам? Баш Петровчани раде землю мов жене већ седам година, и по томе имам са њима често посла, а да незнам њи и њиово село! Благо вами! И невидисте и превидисте брой 51, да я незнам шта знати треба, да не у коме стои Петровци! Та ви нисте толико луди, да невидите, како е то проста и обична штампарска погрѣшка, него вас зла ваша срећа, ваша пакост, наводи на такве лудости, само да оцрнити и нагрдите противника свога. Раде ли тако люди изображени, люди достѣянства и памети, или тако раде и таквим оружием служе се кукавице, шуше, бабе, мишије душе? И ви и тако што смѣте пред износити? Не зове ли се то свое чтаоце за луду држати? Судите люди! Мудре те главе рекоше, чини ми се прошле године, у своме гласилу, е Гривас умро у Астми, као у мѣсту и селу неком. Они, тако вретни географи, могоше начинити од

Шарлатанство уполицији свѣтской.

У Кесецији трећем развио е мой скидало пространу предикку о томе, што он налази да валя знати ономе, кои руке са явним листом, и чега треба да се држи. Он ту говори, да мора бити начелан, сталан и некористолюбив. —

Свему томе я би од свое стране додао јошт и то, да му е поштенѣ, воспитанѣ и право изображенѣ јошт најнуждније.

Мой скидало доказуе, наравно, да я незнам шта знати треба, да не мам ни начела, ни сталности, ни некористолюбия.

Што се тиче знаня уобште, не знам по коме праву он би мени могоа уобште рећи да ово или оно не знам, а да я то исто њѣму рећи не могу. Та за явну радню нити врѣди обични калкули, нити саме дильоме. Ми видисмо и видимо люди са дипломатама, кои манѣ знаю уобште него дѣца из пете-шесте гимназије. Свою способност и свое знанѣ показую явни радници истом онда, кад пред публику изађу. Публика им дае калкуле и дильоме. И те су дильоме управ највише мѣродавне. То су суоглавно и дильоме. А пред тим судијама

какав доказ за каквоју владе. А да уз републиканце ние пристао, грѣшио е станѣ землѣ и задовољство наро- в, и да е заиста грѣшио, свѣдочи да такође неко мѣрило, и то јошт најболѣ 1848 година, кад су Фран- веће, казао сам и ја, те сбог тога цузи до републике онет дошли од сам и доказивао, шта е влада сада- шале, без пушке, те се опет у нѣој шня за земљу урадила. Што не ка- клаше као звѣрови, док самовласт и засте, кад е земля болѣ стаяла, и царство сами непожелише и непро- кад е народ био задовољнии у кне- гласише.

жевини него што е сада? Али ни- И ово е проста ствар политична сте ви, нису јошт неки, нису ваши тако, да ће читаоци лако пресуди- другови неки задовољни. Ко ће о- ти, ко од нас двоице у томе мути пет свакога задовољити? И Бог да и шарлатанише.

сиће са неба и да узме владу у кне- д, Скидало мой вели, да су у- жевини у свое руке, неби био вами правителѣи народа свакад криви, што и вашима по ѣуди, ако неби радио су народи у робство допадали; ве- оно, што кад ваша страст оће. Но ли, да су закони други народа тако ви и ваша дружина нисте народ. прости, да би се и код нашега

в, Скидало мой називлѣ мое рѣ- народа употребити могли; ве- чи у тим чланцима фразама, а не ли, да би баш сад било време те само да то недоказуе, него из ти законе увести код нашега народа, ер мои рѣчи изводи и он оно, што сам послѣ се може начинити племство и ја изводио, а то е: да у людским или врста нека осим народа, те би дѣлима нема савршенства, и да спо- послѣ морала теѣи крв потоцима, док лишнѣ околности имаю уцлива на се уставност добие. —

домаѣи развитак. — Кое су ту пра- На то питам ја свакога: ко е код вне рѣчи: или мое, из кои и ви из- Француза био управителѣ од 1792 водите оно, што сам и ја изводио, до 1804 године? Ние ли био народ или ваше, са којима ништа нисте ка- сам у највећој слободи? И зашто зали друго, него оно, што сам ја ка- се онако међу собом клао, и зашто зао? е пустио да га Наполеон закорачи

г, Ја сам казао, да е Американац и објаше? Ко е био управителѣ 1848 Цеферсен свѣтовао 1789 и Лафаету до прогласа царства? ко е дао оне и другима, да се прођу републике, милионе гласова за царство?

ер ние за Французе. Мой скидало на- Законе други народа имали су и то вели, вальда да и то побие, да Французи пред очима, и сбог тога се Лафает кајо, што 1830 са репу- их зла среѣа и понесе куд не тре- бликанцима ние пристао. А што не ба. Они су имали пред очима про- каза, зашто Лафает ние 1830, са цесе и законе енглеске, а 1848 и- републиканцима пристао? Ни зашто маше већ свое властито искуство. И друго, него што е пре 40 година у- то све ние им помогло.

вѣрио се, да е Цеферсен имао пра- Нису закони други народа, а о- во. А ако се кајо, што опет 1830 собито те западне установе, за наш

народ. Оно е за сваки народ најбо- маю све европске државе, најпослѣ
лѣ и најкористније, што осѣти сам и Грчка, и Романија, ова „државица,
да му треба, а свакад ће га упро- која е под истим суверенским одно-
пастити оно, што буде радио по шаима као и Србија.“

мутњи и навалѣваню поедини суе- Ове рѣчи рече мой скидало зато,
ни и занешени люди свои, пак били што я рекох, да слободна штампа ние
то закони ма кога народа. за србску кнежевину прво зато, што

Не бойте се племства! Народ наш у нѣой нема јошт радника за штампу
у кнежевини има толико свѣсти, да толико, да би сбог нѣи ту установу
то неће никада допустити. И никоме врѣдно било заводити; друго зато,
то и не пада на ум него вами. А што кнежевина ние сада позвана на
вами то пада зато на ум, што се борбу у штампѣ са пером и масти-
баш вами то врзе по глави, да ос- лом него на бойноме полю са пуш-
нивате племство научно, у коме би кама и прахом; треће зато, што на-
сте ви и дружина ваша сѣли оста- ука каже, да слободна штампа ние
ломе народу на главу. Ви оѣете по- за мале и нејке државице.

влашћену врсту осим народа, која Да у кнежевини нема тако реѣи
би народу господарила, коју би на- ни еднога независнога човѣка, кои
род служио и дворио, и која би са- ние у државној служби, а кои би
мо наређивала а народ би имао ги- могао у штампѣ радити, позивам се
нути и крв проливати, гдѣ би сте и на оне, кои люде тамо познаю. Само
кад би сте ви хтѣли, гдѣ би и кад десеторицу такви люди нева ми ко
би вами пало на ум. нађе и именуе! Нема их; да ће их

е, Споменуо сам у тим чланцима Бог.

рѣчи, кое е лорд Росл рекао за од- Да слободна штампа у неразум-
говорност министра. Мой скидало и ним рукама чини више штете него
ту запинѣ, и вели, да Росл ние ре- користи, увѣри ће се сваки из Ср-
као, да нетреба одговорности. Та я бенде, из Медаковићияде, из кесецие,
нисам ништа рекао него навео само и из ови образина, и из многи и многи
рѣчи Рослове за доказ, да се са том наши умни недозрѣли послова. Ви би
установом и у Енглеској натеже, и сте осуђивали у штампѣ люде и на
да е ню тешко практично и тамо у- физичну смрт, као што их ето осу-
вести. И кнежевина има одговорност, љуете на моралну. А за кое бабе душу?
само што та вами нме по вољи. За- Само сбог ваше користи и суете?
то вам и наведох рѣчи Рослове, да Та ви сте казали, да ће те ударати
се и ви и други свѣт увѣри, како е на свакога, ако неће бити онако, како
ваша тежня неоснована и малоумна. ви оѣете. И то све показасте подпу-

ж, Скидало е дошао на слободну но. — Ёли за такве люде слободна
штампу, и ту вели, да су највеѣи штампа?

наученици доказали, да су добра сло- Да е у кнежевини нужднии бой
бодне штампе веѣа него што су нѣна са Турцима, и да е нужднии един-
зла. Он казуе, како слободну штампу и- ство, него што су такве грднѣ и рас-

пре, увиди ће вальда сваки читаоц. дара ма на кога, само из користи или Памет ту велика нетреба. страсти свое? Ви се смѣясте, кад я

Што се тиче науке, она заступа говорах, да немамо изображеня, и да слободну штампу яко. То сам казао се код нас у штампи чине саблазни. и я. И я сам рекао: Бог би дао, да Могу ли бити веће него што их ви народ србски осѣти што пре нужду учинисте, те и мене натѣрасте, да у и могућност те установе! Но ви и то смрдљиво блато угазим?

и неколика ваши незадовольна друга Скидало се мой позивлѣ на Грчку нисте народ. Међутим љу вам и овдѣ и на Романию. Пустимо Грчку; она навести рѣчи науке, из Далмана, пр-е независна. И она и сада пати више вога нѣмач. учителя у томе, кои за-од слободне штампе него што се ньоме ступа яко слободну штампу, а кои користи. Романию назвасте малом др-зато опет вели: „То може бити у жавицом и у еднаким околностима са

Енглеской, али онай неразумѣ ствар, Србиом. Све то ние истина. Че-

(aber ein Missverständnis) кои мисли, да тири милиона и едан милион ние све слободна штампа може обстати без едно за снагу државе. Осим тога у крѣпке државе, која се не бои ни они Романии нема ни еднога Турчина а насртни процеса — Injurienprozesse, Дунав ню од Турске дѣли. У кне-

кои се воде са топовима, а јошт манѣ жевини србской ено Турака гдѣ при- може слободна штампа обстати, гдѣ прашую топове сваки час на саму нема слободно-народне државе.“ србску престолницу; ено их, гдѣ су

Ели србска кнежевина таква крѣпка половина граница србски окружили. држава? Ели она већ слободнонародна И у Романии има Паризлиа или у- држава? Оѣе се ту много посла, док чивши се люди више стотина него што се до тога доѣе. у срб. кнежевини има десетина. И-

У научном дѣлу Пиереровом, на манѣ и станѣ уобште не да се срав- коме радише на 300 научени люди, нити оно у Романии са оним у срб- вели се за слободну штампу на ос- ской кнежевини.

нову науке: „гдѣ елементи нису јошт И код свега тога случай е хтѣо, уређени како валя, гдѣ се цивилиза- да е слободна штампа у Романии о- ция тек овдѣ и ондѣ ставюе, а ние буставлѣна баш у ономе часу, кад в мой скидало ту землю за примѣр

јошт продрла у сав народ, ... гдѣ на- ваводио. У Романии нема за сада сло- род не осуђуе онога, кои помамно бодне штампе.

из бѣснела или из суеше на свакога бодне штампе.

напада, био он ко му драго, — ту Дайте оне околности и оно станѣ

ѣ слобода штампе више шкодити него србской кнежевини, кое већ има кне-

користити.“ жевина романска, и я љу пристати

Есу ли ти елементи у србской одма и од свое стране на слободну

кнежевини већ уређени? Ели про- штампу у србской кнежевини. Но то

свѣта у народ онай већ свуда про- билѣ нити се дае пресађивати нити

дрла? Осуђуели наш народ јошт игдѣ каламити. Оно мора да израсте на

онога, кои безобразно и помамно у- својој земљи; народ мора нужду те

установе осѣтити а не вас неколико, сам и сам казао, како разумѣм ту ко-
и чим народ ту потребу осѣти, одма начно или духовно подѣленѣ?
ѣе он ию и намирити. А пуштати Ако то ние шарлатанство, као што
такве кусонѣ под пласт у овоме теш- се вами учинило, онда е заиста шар-
коме времену, без сваке нужде и из- латанство, каквومه треба пара тра-
гледа на корист, заиста неби било жити, оно, што ви показасте и неки
паметно. Мени е познато, да е влада дан у вашим чланцима „Размишляня
србска сама то желила, и само е онда о предстојећем црквено - народном
од тога одступила, кад е послѣдице у конгресу.“ Чланак тай ви сте пре-
рачун узела, а раднике штампе пре- рађивали и дотѣривали. У томе
брояла и прецѣнила. скоро сав први члавак украли
сте из србски бѣогр. новина од 18.

XVII. Шарлатанство у полицији црквеной.

Иза ови политично-свѣтски мана ке загледа у бр. 40. Дневника од ове
наѣе ми мой скидало ману и у црк- и у бр. 81. срб. новина од 1850. го-
веной политици. Он налази, да е лудо дине. Такве су краѣе саме по себи
оно, што сам рекао у романско-срб- највеће шарлатанство. А да и у тој
ској ствари: били болѣ било по обѣ вашој краѣи има башка шарлатан-
стране, кад би се у цркви подѣлиле ства, ено вам доказа одвоеного у бр.
не само по народности и езику, него 64. Напредка, под насловом „едан
„сасвим духовно“ тако, да више ни куриозум“ у подлистку.
у догмама неби било заеднице. Он
изводи, да би то било подѣленѣ црк-
ве. А да шта сам друго и я казао латанства и у историји, и у географији,
и одтуда изводио? Та я то навалице и у политици свѣтској и црквеной.
споменух, и то са тога, што су Ро- Управ да вам истину кажем, я
мани навалили да се одцѣпе пошто сам очекивао, да ѣе те ви што дру-
пото, и што их има већ трећина, кои го наѣи и другчие доказати. Очеки-
су Риму припали, и што код нас нису вао сам, да ѣете ви мени на осно-
рѣдки гласови, да би по нас болѣ ву науке показати и доказати, како
било, да нисмо са њима едне вѣре шарлатанишем, што невѣруем кал-
Тако говорише многи наши миряни, манцима маѣарским, и што говорах,
и зато рекох, да ѣе знати наши пр- да ми неможемо бранити законе ма-
восвештеница: били то по обѣ стране ѣарске, ни сторе ни оне од 1848
било болѣ. — Кад они против такве године, ни условно ни безусловно,
дѣобе коначне неби ништа имали, не- као што сам я вами доказивао, да у
вѣруем да би имали и ми. А да они томе шарлатанишете.
друге погледе имаю, то сам знао и Очекивао сам, да ѣете ми дока-
я. Може ли се одтуда изводити и зати шарлатанисанѣ, што говорах и
реѣи да незнам шта су догме, кад говорах, да се у Бечу за све нас ломи

колач, као што сам я вами доказивао, да шарлатанишете, кад говорите, да се хвалим, али нисте то доказали она- Бечом прекидате као сила са силом.

Очекивао сам, да ћете доказати нећете нигдѣ наћи. Ви пак сами се мое шарлатанисанѣ у польско-руской уписате у своме листу са дебелим ствари, што сам осуђивао чете польске и њиове намѣре, као што сам я ситета србски, што е на сваки на- вами доказивао шарлатанисанѣ, што чин велико шарлатанство.

се надасте великой Польской и од- Ви биясте престали ударати на туда великой Србии, од чета западно владу србску а ове године почесте польски и западнога свештенства, кое то на ново. И овога пута удесисте држаше свой рођени народ у робст- заедно са непријатељима србским. ву, и кое служе свуда непријатељ Сложисте се и са онима, кое до ю- славенске, а најпослѣ и саме Турке. че грдисте, а кое и данас, бар яв-

Очекивао сам, да ће те ми дока- но, хвалити несмѣте. Мислио сам да зати шарлатанисанѣ, што сам дока- ће те одбранити тай ваш поступак, зивао, да кнежевина србска ние мо- да ћете доказати како е влада срб- гла пре двѣ године устати на Тур- ска непријатељ србскоме народу, те ке, као што сам я вами доказивао тиме да ћете доказати мое шарла- ваше шарлатанисанѣ, што викасте на танство, што сам доказивао, да е владу србску, да устае, ма да нема чиме. влада србска пријатељ народа срб-

Очекивао сам, да ћете ми дока- скога. Ви то не учинисте, а я сам, зати шарлатанисанѣ, што сам дока- чини ми се бар, доказао, да у томе зивао, да неваля заметати раздор из- послу радисте што незнадосте, а то међу Бѣограда и Цетиня, као што ће рећи, да шарлатанисасте.

сам я вами доказивао, да шарлата- Ние ли то шарлатанство и безумие, нишете, кад то радисте. А да сте кад ви кога називате издајцом и подку- шарлатанисали у томе, између дру- плѣником туђим а овамо са таквима лю- ги свѣдочба имате и стрѣлу ону, коя дима уедно ударате на владу србску?

вас у срце удари, кад г. Мирко по- Очекивао сам, да ће те ми бар сла г. Зубу онај юначки поклон. доказати какве недослѣдности као

Очекивао сам, да ћете ми дока- обичну послѣдицу шарлатанске по- зати шарлатанство, што еднако го- литике. Нисте се у то ни упуштали. ворах, да неваля вивати на прве на- А я сам вами доказао вашу недо- ше люде без доказа, да су незна- слѣдност: што грдисте владу србску и лице, непоштени и да су се подку- што престасте грдити и бацисте ко- пити дали, и да у штампи неваля прену на оно што е било, и што о- срамотити явну радню него пазити пет грдисте; што хвалисте и дизас- на нѣно достојанство и на публику те Цетиняне у звѣзде а хвалити свою, као што сам я вами доказивао престадосте од како поменути пок- и посредно и непосредно, да то пераде лон са Цетиня у Нови Сад дође и вас мимоиђе. Доказивао сам далѣ не-

изображени люди него шарлатани.

дослѣдности ваше и у нашим дома-
ћима стварима, и у распри о имену
србско хрватскоме, и у польско ру-
ской ствари, у којој на Русе уда-
расте као и најгори непријатељи сла-
венски, а сада онет ућутасте.

У домаћим стварима навластити
свѣдочбу далисте у друштву, при ча-
ши вина, ту недавно, кад сте се са
вашим помоћником препирали пред
другим људима тако, да сте ту хва-
лили оне наше људе, које сте пре-
грдили, а да сте на Мађаре викали
тако, да ваш помоћник није могао
више од јада слушати него се уклонио.

Но ја нисам наумио и намѣран
био овдѣ говорити о таквоме вашем
шарлатанизму у политици. Само уз-
гредно, поред своје обране, спомѣнух
ово неколико примѣра, од који су ве-
ћина познати свакоме, који е Дневник
читаю, а оне, који познати нису, ја
сам свакад готов доказати.

Зато онет само е код вас поли-
тика виша, научна, системна, а код
мене нема друго ништа него шарла-
танство. Та већ то неће рећи нико други
него шарлатан, ер нико другога неће
преназвати шарлатаном него шарлатан.

Незнам како сте кога са тим ва-
шим доказима убѣдили о моме шар-
латанству, но за мене могу вам ре-
ћи, да сте ми са њима подкрѣпили
узданѣ у себе више него што сам
шао. Ја сам овдѣ у мѣсту јошт 1846
га до сада имао; и са њима ми да-
дoste вѣру, да сте ви и мањи и сла-
бии, него што сам вас ја до сада др-
жао. Тешко да нисте и код други
људи са том вашим радњом понижи-
ли себе самога далеко више, него што
сте понизили мене. Идемо да видимо.

Тако се недоказују туђа шарла-
танства него само своја.

XVIII Главни јуриш.

Почем е мой скидало онако од
различне руке на мене ударао са о-
нако несретним успѣхом, да е свуда
под мојом ларвом себе угледао и от-
крио, себе и своје мане и пороке, он у
трећем својем кесецији удара на јуриш
обшти, као да би био послѣдњи и
очални. Да га видимо и ту какве е
среће и памети био.

Он починѣ са тим, како сам ја
био сироман а сада да сам „зѣло“
богат. — Да „ту не „лежи“? Да се
није из тога све остало излегло? Као
да ест. — А гдѣ сам ја казао да
нисам био сироман? Зар и ви нисте
били сироман? Ђли то порок? И ако
сам био сироман, есам ли коме тим
досађивао, есам ли од чие милости
живио и учио се, као што сте ви?
Есам ли од вас помоћи тражио? Есте
ли ви кога молили да мени милост у-
чини, као што сам ја за вас? И ако
сам ја сада богат, нисте ли ви више
сироман, као што сте били.

Скидало казуе, како сам са ти-
пографом дошао 1848 овамо, како
се у покрет нисам мѣшао, како сам
у Карловце типографију смѣстио кад
е покрет био готов. Није истина, да
сам са типографом 1848 овамо до-
шао. Ја сам овдѣ у мѣсту јошт 1846
купио негдашњу типографију Јанко-
вића. У покрет сам се мѣшао и ја ко-
лико и многи други. У сваком пушка-
ранју код Карловца од почетка ја сам
био; а ви нисте бивали. Што сам радио,
а ви сте о свом лебу, а ви сте о лебу
и о плаћи народной. Прилагао сам на

общте потребе колико сам могао, а Могли сте их и ви издавати. Излазиле ви нисте. Штампарию сам премѣстио су истина мов новине два пута, али е у Карловце на позив гл. одбора и као излазила поред Дневника сваке недѣда са тим нисам био на штету об- лѣ и „Седмица“, а то е толико, кошту него на корист. И покрет онда лико издаете данас и ви и я. Цѣна ние био готов, него се истом запо- е била 10 а не 12 фор. Ви издава- чео. Витлао сам и я кое куда у об- сте дуже времена само два пута за штем ономе нашем послу, и досиѣвао исту цѣну, кад бияете сами. И ви не- сам чак до мора, тражећи муницие рекосте онда, да е то било скупо. и помоћ. Све то без плаће, а ви сву- А што е код мене било прихода, да са плаћом. И никад се немакох ние заслуга ваша него е моя, ер и са мѣста и билѣге, а ви често и сва- труд ние био ваш него е био мой. кад измицасте.

Скидало ми замѣри што сам почео 1848 год. издавати новине, кад су већ едне новине биле. Но те су новине постале биле зван. одборске, а било е нас више, кои желисмо независан лист, и међу тима као да сте и ви били. И да е и пок. Богдановић ту нужду увидио, показуе то, што е дописивао онда у „Напредак“ а ние у „Вѣстник.“

Скидало вели, да сам при свршетку покрета био натоварен илядама од новина и од типографие. Покрет е половину мое типографие и сву ливницу овде у Новоме Саду упропастило. А за оня десет мѣсеци нису се могле иляде сабрати, кад се осим неколико прогласа, ние тако рећи ништа радило? Кад нисам я видио ни брояте иляде, вальда нисте ни ви.

Скидало казуе далѣ, како сам опет до 1859. новине издавао и са тим онда монополисао; казуе да сам новине издавао два пута а саразмѣрно скуплѣ, и да сам тако имао огромни приход. — О монополу нема разговора. Мени су новине 1849 забранѣне. Послѣ су излазиле новине и у Темишвару, и у Бечу, и у Земуну.

Вели ми скидало, да сам у огласу на дѣла Доситиева обећао подићи од прихода споменик Доситею. То е гола лаж. У огласу томе о томе нема ни словца. Ви сте то снили, или бунцате.

Вели ми, да сам вашарски писану историю протурио по добре новце. — Што ви ненаписасте болю? или зашто ненаписасте иначе што системно, а еѣтиние?

Вели ми, да ми е требало ограничити се на пристойну добит, и дѣо едан добити обратити на награде књижевне. — Три табака новина ви сада издаете за 12 фор. као и я, а я сам онда издавао толико за 10 фр. Ниедна књига ние код мене била скупля него што су књиге обично, а многе су биле еѣтиние.

Давао сам я и награде и расписивао сам их. Нисам дѣла прецѣњивао я него сам умолио зато друге люде, да ми се неби рећи могло то, што ви сад говорите. Користне и добре књиге куповао сам. Кажите ми кое сам одбио? Неке сам штампао без свакога добитка свога а на ризик свой. Неки неплатише што платити имаше. И уобщте књига е мало он-

да штампано. Приход типографіе био кажите ви ваше заслуге било у књи-
е у другоме а не од књига. жевности, било у новинарству, било

И то вам морам казати, ако не- у чему му драго? Не вѣруем, да вам
знате, да сам млађим људима, кои су заслуга неби била већа, да сте са-
се учили, по могућству помагао. Не- свим мирно сѣдили и ђутали.

ки година издавао сам на то преко Мой скидало говори о моме од-
300 фор. А то ние баш тако мало пусту, и казуе, како га до 1861 ни-
спрам мога станя. сам узео, и како су те године вла-

Шта сте ви у томе времену и о сши на мене заборавиле, те тако
томе радили? Радити сте могли, ер одпуст еднако неизвадих, него те го-
вам нико ние бранио, и приход ваш дине пређо овамо натраг, — на ве-
бивао е неки пута већи него мой. лику тугу нѣгову.

Велите, да сам новине дао под Видите ли, како му е криво и
аренду кад сам се новаца нагумао. жао, што су на мене 1861 власти
То ние истина. Кад се помоћник уз- заборавиле те ме нису нагнале, да
ме на дѣо прихода, то ние аренда се из поданства извадим? А за-
Я сам осто властник, пак и радио сам што му е то криво? Есам ли нѣму
сасвим као и пре. Бисте ли ви тако или коме другоме какво зло учинио?
пустили кога свога сурадника на по- Са овим сте много потврдили: прво
ловину прихода од главнога свога по- да су ме власти гониле; друго да
сла, кад е овај издашан? Невѣруем. нисам ишао тамо од свое вољ; тре-
А питао би вас: кад се човѣку може рећи, ће да нисам мислио тамо станѣвати
да се новаца нагумао? Ви бар недадо- се без крайнѣ невољ; а четврто, да
сте у томе науке своим примѣром. е вами право и угодно било, што су

Скидало мой нигдѣ се несѣти ни ме оне власти гониле, и да жалите,
еднога од многи они беляя, ков сам што ме нису гониле јошт и далѣ, и
од 1848. до 1859. од бивши власти да вам е криво, што сам се могао
подносио. Он и овдѣ чини се невѣшт вратити на свое огњиште. Може ли
узроку мое сеобе 1859. у Бѣоград бити што безбожние него што е ово
Набрая, да сам тамо хтѣо државну послѣднѣ? Нисам я због свое криви-
штамарию купити или у закуп у- це гонѣн него због јавне раднѣ, која
зети. Зар би то било какво непош- небияше бившим властницима угодна,
тено дѣло? Та я чуем, да сте и ви а која народу нашем никако ние би-
ову епископску типографию купити ла на штету. Корист и понос нѣгов
хтѣли. Али да, што е вами слободно, свакад сам бранио, и то е био мой
ниѣ другоме. сав грѣх, због кога ме гонише. Обѣ

И скидало мой сѣти се еданпут опомене листа бияу што сам бранио
Бога, или, да заметне траг, хтѣде не- Црногорце, а обуставише лист, што
ку заслугу и мени признати, и ову сам заступао скупштину у Србији. Јуда
сравни са заслугом пок. Видаковића, то неће да зна. А и како ће да ра-
нои е, вели, од глади умро. Я сам зумѣ и да има осѣђаня спрам тога
и са тим задоволян. А Бога вам, окая, кои и пред самим свештеници-

ма и на салашу, и на другом мѣсту, таоци виде, да може говорити шта одриче да Бога има? год оѣе. Истини се он руга. Он се

Скидало мой долази на мой по- дао на то, да свѣт обмануе. Само вратак, и каже, да сам се дошуняо. тако е могао рећи, до сам я новине — Та онда е нѣгово царство и власт почео издавати да пуним кесу. Он била, пак што ми ние забранио? Я ние могао заборавити, да сам и нѣсам дошао са свѣтлим образом, ер га пре три године позивао, да изда- нисам био никоме ни крив ни дужан. емо новине нас неколико у друштву, А ви сте се из Бѣограда послѣдњи и да љу я свой дѣо трошка тегли- пут управ дошуняли, кад сте послѣ ти ако буде штете, а да користи поноѣи по крчмама тамо министре никакве не тражим, ако буде асне. хтѣли да мѣняте, те вас, као лудо- Он непристаде на то по свой при- га, из землѣ одма изтѣраше. лици зато, што е био услов, да би

Скидало долази најпослѣ опет се лист имао држати правца, кога ве- на то, како сам новине опет почео ѣина основателя одреди, ер он оѣе, да издавати. Он вели, да те потребе сам дае правце свему нашем народу. ние било, ер су двое новине посто- Он неѣе бити заборавио ни то, яле, и да сам се тога опет прива- да сам, имаюѣи веѣ одобренѣ за но- тио да кесу пуним, пак узвикну, вине, опет му предлагао, да Дневник „неѣеш, кесецио, више кесу пунити!“ пренесе на свое име, пак да љу я — „Ту дакле лежи!“ од издаваня одступити под условом

Гдѣ то пише, да не може бити единам, да и я по кои пут у томе више новина него двое? Нѣму е до- листу могу што рећи. И на ово е бро познато, да е томе узрок нешто био пристао, али ние извршио. Есам друго. Нѣму е добро познато, да сам ли я ту што крив?

я почео новине издавати много и И код такви свѣдочба како е мо- сбог тога, да научим памети садаш- гао рећи, да сам почео новине ради свое користи издавати? То он зна.

нѣга назови редактора, што е Днев- И осим тога имам я јошт едан ник отео онако, као што сам напред доказ, да нисам новине почео сада показао спрам великога и рѣдкога издавати ради свое користи, ер сам свога благодѣтеля. Но мой скидало их нудио човѣку, кои ѣе то посвѣ- не држи то за порок, кои треба каз- дочети, јошт у марту прошле године, нити. Он се са тим отимачем слагао и то под условом, да я доплаћуем и у томе га помагао, ер е и он та- ако буде штете, а да никакве кори- сто исто спрам свои благодѣтеля нај- ести ве примам, ако буде асне. Само већу неблагодарност показао. Има нѣи сам тражио, да правац овај у листу више, кои су му милостиню чинили, овом остане.

али тога нема, кога он ние за срце И скидало е мой то све знао, пак уео и люто уврѣдио. Ако оѣе, и то се давае томе чяни тако невѣшт. Он љу му доказати, макар и пред судом. ѣе, по своме обичаю, рећи јошт да

Такав човѣк мисли, као што чи- то ние истина. То е најлакше. Нека

ме позове на суд, пак љу му дока- добро и сретно, ние ничия заслуга, а зати и то, као и све остало. — најманѣ ваша, него е чисто заслуга

Мой скидало казуе, како су они моя. Бар сам показао и доказао, да пре тога неке олуе од народа наше- и код нашега народа такви радници га одклонили „о своме лебу,“ а ја да не мораю скапавати од глади, не мо- сам дошао на њиов готов посао. — раю просјачити и еднако јукати, не-

Незнам какве ту то олуе биле го да наш народ и може и оѣе да друге осим отиманя за службе. Ако помаже такве раднике, само кад ови сте ту радили и ви „о своме лебу,“ раде оно, што он потребуе, и онако, радили сте „за свой леб.“ Послѣ- како срцу и разуму њѣговоме годи. дице су то показале. И у тој олуи — А да сам умро од глади, као Ви- или у тој радњи „као да“ прева- даковић и Соларић, бисте ли ви до- ристе многе ваше другове. Са њима иста и колико дебљи били ?

сте договорно подѣлили били служ- Време оно зовите ви како оѣете, бе, а ви им окренуште преко ноѣи оно е за ту радњу било најгрѣе. Гдѣ леѣа и обрнуште ствар за „свој ве- е онакова самоволя и самовласт, као ѣи комад.“ Такве олуе нису требале што е онда била ; гдѣ е мали едан ни жртве ни помоѣи мов. И мени то чиновник могао чинити шта е хтѣо, ние било криво, нити мене кривити ту ние било време сретно за радњу можете, што вам тихо време однесе са штампом. Вами онда ние падало оно, што вам е та олуя донела била. ни на ум, да ишта у штампѣ ради- А ако сам дошао на тај готов посао, те. И да е оно време остало, заиста шта сам се од њѣга користио? О свом вам *никада* неби ни на ум пало но- лебу ја сам остао те остао а ви нисте. винарисати. Што неуѣосте у тај по-

Какав е мой скидало, он ѣе и то сао онда, кад велите, да е време било одрицати, ма да то знаю код нас и посиѣшно по новине, и кад велите, дѣца. Он само рекне : лаж е, пак е да онда ние било такви глава код но- тим сврши. вина, као што е ваша ?

Скидало мой у томе јуришу вели, да е доказао, како ја нисам радио без свое користи. То е излишно би- ло, ер ја сам то са поносом призна- вао више пута, да ми е труд мой на- род наш обилато наградио.

Мени не треба доказивати, да се таоцима све оно у изводу, што е мой тој награди никако нисам могао на- скидало за мене најгрѣе и најмас- дати онда, кад сам се на тај посао ние рекао. И доказе њѣгове изводио рѣшио. Мени е било познато што сам, гдѣ их е било. Уедно сам до- и свакоме другоме, да код нас јошт дао и своя објасненя већ због тога, што нико ние у томе послу прокопсао. сам видио, да мой скидало свое поро- То су били изгледи. Ја се тога ни- ке, и грѣхе, и лудости, мени подмеѣе. сам плашио. А што сам тако прошао И та своя објасненя доказивао сам.

Свршешак почешка.

Јошт у преѣашњѣ време ја сам до- пуштао у своме листу против мене говорити. Ево и сада саобштавам чи-

Ели скидало мой са тим послом на- морало се доћи до тога скидања о- грдио више мене, као што му е то бразина. Мой скидало тражио е по- очита намѣра била, или е оцрнио може датке против мене и у Загребу, и у бити себе самога више него мене, Бѣограду. Незнам од куд у Загребу, то пресуђуе публика, овај наш едини кад сам тамо само два дана у моме судуца. животу био, и то 1848, кад ме пок.

Из све наше раднѣ кроз ову го- патриарх бану Слацићу слао. Неби дину и по дана, а тако и из ови о- рекао, да е и сам скидало са тим сво- бразина, види се сасвим јасно, да е им послом задовољан, ма да е све из- он на мене свакад ударао сбог тога, мислио и ма да ништа ние истина, што ние трпио, да и я издаем но- што е казао.

вине, што ние трпио, да му ко смета Но као што я мога скидала поз- људ нѣгову продавати народу нашем наем, неће ни са тим јошт бити край. онако, како он оће. Сбог тога е пре- Он у трећем месеци истина рече о- тио са скиданѣм образина, сбог тога пет, да више посла озбиљнога сам- е измишљавао, ковао и износио на ном имати неће, — као да е то био мене свакојке лажи. некакав озбиљан посао! — али му

Међутим едва еданпут удари и у се допало, како е неки преп. отац скиданѣ образина. И то е на сваки Ч. развио швигар и претио, те и он начин болѣ, него из цотае у кованим прети са швигаром. Да видимо оће дописима ударати на туђе поштенѣ. ли бити сретни од отца Ч, коме се А шта е открио и шта е нашао под швигар у руци укочио. Ваш швигар, образином, ето сад видимо сви. ако неопали вас по челу и образу,

Мой скидало био е безобразан на- заиста неће другога. ново неколико пута рећи, да сам я Ми можемо тако без края и конца дао повод овой распри. И то е он едан другога у лаж утѣривати. Ар- смѣо рећи код јасни доказа, да то ние тия и несретна штампа трпе свашта. истина. Он е ударао на мою личност Моме скидалу ние тешко сто и и- годину дана а я на нѣгову никако. ляду пута едно за другим рећи: лаж Та и он ми то признаде, рекавши, е. Могу тако и я радити. И послѣ- „да сам употребио фину тактику да лица би била та, да би свѣт и на избѣгнем прекор.“ Дакле нисам я по- еднога и на другога плювати морао, вода дао него сам прекоре избѣ- и то са разлогом, ер ние позив но- гавао и лично нападанѣ осуђивао. А вина и штампе, да се грде они люди, кад е он почео претити са скиданѣм кои би требало да свѣтле са свога ларва, морао сам му рећи, да скида изображеня, и кои би требало да су слободно; а кад е подкупљиванѣ на- заступници мисли и потреба народни. ново стао подметати ми, морао сам Едан е едини начин ваљда могу- му рећи, да то не раде изображени ѣан, да се покору овоме край учини. люди него разбойници. А тај би начин био, да се у граду

Да би еданпут био край, и да би нашем, као првоме оностраноме срб- наш свѣт познао свое јавне раднике, скоме мѣсту, нађе десетак люди, кои

би саставили неки морални суд, те поштева, а ко тога нема. Неко од би ствар ову сву испитали, доказе нас двоице на сваки начин вара и потражили, и по овоме пресуду излаже. Ко лаже, тај и краде, тај и рекли, да лаже и да е крив овај или свака неваљалства може чинити.

онај. Са тим би они показали, да у Не буде ли од тога суда ништа, грађанима нашим има више и племе- а ми ћемо по свој прилици тек од ните свѣсти, која не трпи те појаве сада најплеменитију ову радњу ка- глупости и бећарства у штампи, која ляти јошт жешће него што смо до се србско-народном зове. сада. Ја ћу се тѣшити са увѣренјем,

Без тога томе краја нема. Мой да нисам повода томе дао, и да ние скидало признае, да му многи неће било пута и начина, којим би то из- опростити та бећарисања, криво му бѣгао. И сад јошт скидалу моме ни- е, што се тако ние зашпињало за моје сам се дотакао образине даљ него чланке, и вели, да он свакоме не мо- што ми е то нужно било за своју же намѣсити колача. — Ја опет од обрану. Сбог тога и назвах овај свр- свое стране могу ли пустити таквога шетак „свршетком почетка,“ вр истом насртача а да му не враћам жао за сад а на реду да описуем ја нѣга о- срамоту?

Ако има грађана у граду нашем, али свакако са више савѣсти и о- кои увиђају, да е то порок, кои труе брза, — нити ће ми требати лагати и прелази и на сам народ, ето нека и измишљавати, као што е нѣга на то саставе такав суд, и нека позову и нужда натѣрала.

мене и скидала мога на доказе, пак На ове чланке мое од I до IX по овима нека изрекну пресуду, ко скидало е мой већ одговорио, но од- е крив, и ко е лажа. говор е тако сиротан и јдан, да ве-

Овдѣ изјављуем, да ћу такав суд ће свѣдочбе о душевнот сиротинњи признати и подчинити му се. Обве- бити не може. Нанизано е тамо рав- зуем се, да ћу докавати, да е све на стотина лажа. Између ови е и та оно истина, што сам ја казао за себе „опака“ лаж, да уредник, кои се под- и свога скидала, а да истина ние писуе, лист неуређуе. Сви знамо, да ништа, што е скидало мой за мене е тај уредник одавно код глумаца и за себе казао. Обвезуем се даљ, ако и више на страни него овдѣ. Многи ја будем окривљѣн, платити тим члано- знамо да он ништа код новина не вима нѣиову дангубу, и осим тога ради. И при свему томе мой скидало глобу, какву они одреде. И на то се вели, да е то „опака лаж.“ Но слу- обвезуем, да послѣ такве пресуде не- чай е неки хтѣо, да е то и власт ћу више ни рѣчи своје скидалу од- дознала, и да е сбог те лажи Днев- говарати, био ја окривљѣн или оправдан, ник некидан обуставила. Ето, како су ударао он на мене или неударо. у лажи кратке ноге или како е у лажи

Ово би био најпречи пут, да се плитво дно. Ништа ние лакше него само од- докаже, ко од нас двоице лаже, вара и обмануе народ, и ко има образа и рицати и викати: лаж е. Ако неби

било суда, као што сам га споменуо, тво“ пренео на пилярско пољ. Али ја ћу се упустити у доказе са свѣ- ние истина ни да ме презире, ни дочбама, бар у неким и неким глав- да сам ја распру заподѣо и на пи- ним стварима, кое ће показати ко лярско пољ пренео. Презире се он- лаже. И то, што горе наведох, зато да, кад се нападаи ођуте, као што е свѣдочба нека дрета велика. сам ја вас презирао док ме грдиете,

Мой скидало пусти неку изјаву а ја ћутах. Кад се напада из све под своим именом. У нђой вели „да снаге и од сваке руке, као што ви е чуо“ за ове мое одговоре, ка- радисте, онда се не презире. Непре- же да ће одговорити, а каже и то, зирем сад ни ја вас, ер вам сад вра- да самном разговора више имати не- ћам жао за срамоту. А ваљда има ће. — Дакле ће и да одговара, и да код нас люди, кои су кадри били самном разговора нема. Шта е то? видите, ко е од нас двоице почео пи-

Каже у изјави, да ја не могу би- лярисати и беђарисати. рати, са ким ћу мегдан дѣлти. — Скидало мой прети ми, да е на- Ја мислим да могу, и то овдѣ тим шао себи замѣне. Ние ли тим при- више, што е он глава Дневнику, у знао, да е већ клонуо, и малаксао? коме е некидан речено, да у нђга Юнаци од мегдана нетраже замѣне слабо што долази, што не пређе кон- док мишицом својом мицати могу. А ференцију нђи двоице. Што у Днев- зар ја замѣне не могу наћи? Но ја др- нику изађе, то е дакле нђгово ма се жим да е то руга и срамота, и да он сакривао или под друга имена, или много више врѣди, кад човѣк од мег- под знакове, или без имена. У нови- дана замѣне нетреба и нетражи. Кад нама засѣде бити не смѣ; оне су от- се замѣна тражи, онда се признае, ворено пољ. Нек се крие колико ође, да е скок изгубљѣн, да е снага из- мени се сакрити неће. невѣрила, да е мегдан изгубљѣн. Ние

Скидало мой вели, да ме презире ли тако? ер сам препирку ову у „разбойниш-

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Цена е 20 новчића или 2 гроша.

Све што се од продае ове извади, одређуе се на пострадавшу браћу нашу у Банату и Бачкой.

J. K. [Signature]

912. април, 2.

328

ПРЕГЛЕДЪ

СТАНЯ ФОНДА

ШАТИЦЕ СРБСКЕ

КАО И ДРУГИХЪ ФОНДОВА

КОИ СЕ ПОДЪ УПРАВОМЪ ЮИ НАХОДЕ

ПРИ СВРШЕТКУ ГОДИНЕ

5001

1864.

Срб.
Вел. гимназија
у Нов. Саду.

У НОВОМЪ САДУ.

Епископска штампарија

1865.

